

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації
до виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК"

для студентів напрямів підготовки
6.030501 "Економічна теорія",
6.030502 "Економічна кібернетика",
6.030503 "Міжнародна економіка",
6.030504 "Економіка підприємств",
6.030505 "Управління персоналом та економіка праці",
6.030506 "Прикладна статистика"
та 6.030508 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016

Затверджено на засіданні кафедри бухгалтерського обліку.
Протокол № 6 від 22.12.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: В. В. Тютлікова
О. М. Кудіна
А. В. Махота
А. О. Литвиненко

М 54 **Методичні рекомендації** до виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни "Бухгалтерський облік" для студентів напрямів підготовки 6.030501 "Економічна теорія", 6.030502 "Економічна кібернетика", 6.030503 "Міжнародна економіка", 6.030504 "Економіка підприємств", 6.030505 "Управління персоналом та економіка праці", 6.030506 "Прикладна статистика" та 6.030508 "Фінанси і кредит" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. В. В. Тютлікова, О. М. Кудіна, А. В. Махота, А. О. Литвиненко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 88 с.

Подано методичні рекомендації до виконання самостійної роботи для поглибленого вивчення теоретичного та практичного матеріалу на основі вирішення практичних завдань з бухгалтерського обліку. Включено до самостійної роботи: обліково-розрахункові завдання, ситуаційні завдання, практичні вправи, що розроблені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів напрямів підготовки 6.030501 "Економічна теорія", 6.030502 "Економічна кібернетика", 6.030503 "Міжнародна економіка", 6.030504 "Економіка підприємств", 6.030505 "Управління персоналом та економіка праці", 6.030506 "Прикладна статистика" та 6.030508 "Фінанси і кредит" денної форми навчання.

Вступ

В умовах динамічного розвитку як основою успішної конкуренції на ринку різні за сферою діяльності та масштабами бізнесу суб'єкти господарювання потребують якісного інформаційного забезпечення обґрунтування оперативних управлінських рішень. На вирішення цього завдання ефективним інструментом виступає бухгалтерський облік, який є чіткою системою економічних знань про діяльність суб'єктів господарювання, що узагальнюються в єдиній зведеній системі показників у формі звітності, використаної під час вивчення найважливіших аспектів діяльності у сфері виробництва суспільно необхідного продукту, його обігу та споживання.

На практиці управління бізнесом бухгалтерський облік називають мовою бізнесу. Для того, щоб розуміти цю мову, фахівець будь-якої управлінської ланки повинен добре знати основи бухгалтерського обліку, розуміти суть основних бухгалтерських елементів, таких, як: рахунки, подвійний запис, документування, оцінка, балансове узагальнення інформації та її звітність.

Важливість питань, що розглядаються в даній навчальній дисципліні, полягає в тому, що майбутньому економісту для прийняття оптимальних рішень необхідно знати основні принципи ведення бухгалтерського обліку як основи інформаційного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання.

За цих умов істотно зростає потреба у підготовці кваліфікованих фахівців у сфері бухгалтерського обліку, здатних забезпечити надання користувачам фінансової інформації своєчасних, об'єктивних і точних даних про результати господарської діяльності приватних підприємств та стан їх капіталу як основи ухвалення ефективних управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту вітчизняного бізнесу.

Необхідність у вивченні методології облікового відображення активів, капіталу, зобов'язань та господарських процесів суб'єктів підприємницької діяльності також обумовлено зростанням інформаційних потреб фінансових менеджерів в умовах глобалізації, що, у свою чергу, потребує адаптації сучасної методології бухгалтерського обліку до потреб розвитку національної економіки. Вирішення цих завдань неможливе без глибокого розуміння сучасними економістами чинної методології облікового відображення господарської діяльності приватного бізнесу.

Навчальна дисципліна "Бухгалтерський облік" є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних фахівцям, обліковцям, економістам, фінансистам, здатним організовувати обліково-аналітичний процес на підприємствах, складати та перевіряти фінансову звітність.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальна теорія бухгалтерського обліку та облік господарських процесів, які охоплюють різноманітну діяльність підприємств.

Міждисциплінарні зв'язки: "Економіка підприємства", "Менеджмент", "Маркетинг", "Фінанси", "Фінанси підприємств", "Фінансовий менеджмент", "Страховання" тощо.

Навчальна дисципліна складається з таких змістових модулів:

- Теоретичні основи бухгалтерського обліку.
- Бухгалтерський облік активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємства.

- Мета та завдання навчальної дисципліни.

- Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування системи знань із теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах.

- Основними завданнями вивчення даної дисципліни є:

вивчення методів раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах на підставі використання прогресивних форм і національних стандартів;

набуття навичок опрацювання і використання облікової інформації в управлінні.

- Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

форми організації бухгалтерського обліку;

ключові положення облікової політики підприємства;

предмет, метод, види та об'єкти обліку;

національні стандарти бухгалтерського обліку;

подвійний запис, рахунки бухгалтерського обліку, класифікацію та побудову рахунків;

рахунки синтетичного та аналітичного обліку;

елементи методу обліку: документацію, інвентаризацію, оцінку, калькуляцію, звітність;

технологію облікового процесу та техніку оброблення інформації;

фінансові показники діяльності підприємств та порядок їх використання в облікових цілях з метою контролю та аналізу;

основи побудови бухгалтерського фінансового обліку;

техніку завершення облікового процесу та подання фінансової звітності;

сутність і принципи організації управлінського обліку на підприємстві;

уміти:

відображати на рахунках бухгалтерського обліку наявність та рух коштів і розрахунків із дебіторами в різних формах;

здійснювати облік формування та зміни власного капіталу;

здійснювати облік основних засобів;

відображати на рахунках бухгалтерського обліку наявність і рух нематеріальних активів;

здійснювати облік інвестицій та інших необоротних активів;

відображати на рахунках бухгалтерського обліку наявність і рух запасів;

здійснювати облік праці та її оплати;

відображати на рахунках бухгалтерського обліку наявність та рух довгострокових і поточних зобов'язань;

здійснювати облік витрат основної діяльності та калькуляцію собівартості продукції;

здійснювати облік доходів і результатів діяльності підприємства.

Структура складових професійних компетентностей та їх формування з навчальної дисципліни "Бухгалтерський облік" відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведена в додатку А.

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи бухгалтерського обліку

Тема 1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і методи

Методичні рекомендації до виконання

Бухгалтерський (фінансовий) облік становить процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку.

Завдання 1.1. Визначте ключові положення фінансового обліку на приватному підприємстві небанківського сектору згідно з положеннями вітчизняного законодавства, використовуючи табл. 1.

Таблиця 1

Регламентовані законодавством ключові положення фінансового обліку на приватному підприємстві небанківського сектору

№ п/п	Положення	Регламентовані положення організації та ведення фінансового обліку
1	2	3
1	Концептуальна основа фінансової звітності	
2	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	
3	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	

1	2	3
4	Положення (стандарти) бухгалтерського обліку	
5	Наказ Міністерства фінансів України "Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності"	
6	Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України"	
7	Наказ Міністерства фінансів України "Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків"	
8	Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку"	
9	Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку	
10	Міжнародні стандарти фінансової звітності	

Завдання 1.2. Визначте належність елементів капіталу до господарських засобів підприємства і джерел їх фінансування, охарактеризуйте їх групу і заповніть табл. 2.

Таблиця 2

Елементи капіталу підприємства

№ п/п	Елемент	Господарські засоби / джерела фінансування	Група
1	2	3	4
1	Банківський кредит терміном на 3 роки		
2	Векселі, видані у рахунок отриманих товарів, робіт, послуг із терміном погашення через 2 роки		
3	Дебіторська заборгованість за отримані послуги		

1	2	3	4
4	Дебіторська заборгованість із терміном погашення більшим ніж 12 календарних місяців		
5	Дебіторська заборгованість із терміном погашення до 12 календарних місяців		
6	Заборгованість перед постачальниками товарів		
7	Заборгованість із сплати єдиного соціального внеску		
8	Вилучені акції		
9	Інвестиції в капітал інших підприємств		
10	Інвестиції в основні засоби підприємства		
11	Інвестиційна нерухомість		
12	Неоплачений капітал		
13	Залишкова вартість виробничих приміщень		
14	Пролонговані податкові зобов'язання зі сплати податку на прибуток		
15	Нерозподілений прибуток		
16	Резервний капітал		
17	Зареєстрований капітал		
18	Емісійний дохід		
19	Вартість бренду компанії		
20	Дозвільні документи для ведення господарської діяльності		

Завдання 1.3. Визначте належність елементів капіталу до господарських засобів підприємства і джерел їх фінансування, охарактеризуйте їх групу і заповніть табл. 3.

Таблиця 3

Елементи капіталу підприємства

№ п/п	Елемент	Господарські засоби / джерела фінансування	Група
1	2	3	4
1	Пайовий капітал		
2	Емісійний дохід		
3	Резервний капітал		
4	Вилучені паї		
5	Неоплачений капітал		

1	2	3	4
6	Нерозподілений прибуток		
7	Банківський кредит терміном на 4 роки		
8	Векселі, видані в рахунок отриманих товарів, робіт, послуг з терміном погашення через 1,5 р.		
9	Кошти, отримані з бюджету на фінансування реалізації державних програм		
10	Заборгованість зі сплати єдиного соціального внеску		
11	Заборгованість перед постачальниками товарів		
12	Залишкова вартість адміністративних приміщень		
13	Довгострокові біологічні активи		
14	Інвестиційна нерухомість		
15	Інвестиції в капітал інших підприємств		
16	Дебіторська заборгованість із терміном погашення більшим ніж 12 календарних місяців		
17	Дебіторська заборгованість		
18	Дебіторська заборгованість за отримані послуги		
19	Заборгованість по сплаті податку на прибуток		
20	Вартість нерухомості, призначеної для надання в оперативну оренду		

Тема 2. Бухгалтерський баланс

Методичні рекомендації до виконання

Бухгалтерський баланс – це метод угруповання й відображення засобів підприємства за їх складом й розміщенням, а також за джерелами утворення й цільовим використанням в грошовому вираженні на певну дату, як правило, на кінець дня звітного періоду (місяця, кварталу, року).

Засоби підприємства й джерела їх утворення в бухгалтерському балансі відображаються в розрізі статей.

Стаття балансу – це складова частина балансу (активу або пасиву), що характеризує групу економічно однорідних господарських засобів або джерел їх утворення.

У результаті здійснення господарських операцій засоби й джерела приводяться в рух й викликають конкретні зміни в балансі. Залежно від характеру цих змін господарські операції діляться на чотири типи.

До *першого типу господарських операцій* у результаті яких приводяться в рух тільки засоби, наявні на підприємстві. При цьому відбувається зменшення одних засобів, і одночасно збільшуються інші на однакову суму, підсумок суми активу й пасиву балансу не змінюється.

Другий тип господарських операцій надає руху джерелам господарських засобів. Одна стаття пасиву збільшується, а друга зменшується на однакову суму, підсумок активу й пасиву балансу залишається без змін.

До *третього типу господарських операцій* належать операції, які збільшують засоби підприємства за рахунок джерел їх утворення. Господарські операції такого типу викликають збільшення підсумку балансу за активом й пасивом в однаковій сумі.

Четвертий тип господарських операцій приводить до зменшення засобів підприємства, а, отже, і джерел їх утворення. Операції цього типу змінюють підсумок і активу й пасиву у бік зменшення на ту саму суму.

Завдання 2.1. Скласти баланс ТОВ "Сервіс" станом на 30 квітня 20__ р., використовуючи дані табл. 4.

Таблиця 4

Склад активів, капіталу та зобов'язань ТОВ "Сервіс" станом на 30 квітня 20__ р.

№ п/п	Активи, капітал та зобов'язання	Сума, грн
1	2	3
1	Комп'ютерна програма (залишкова вартість)	15 000
2	Матеріали	45 800
3	Векселі видані	8 000
4	Додатковий капітал	119 600
5	Короткострокова дебіторська заборгованість	6 000
6	Виробниче устаткування (первісна вартість)	100 000
7	Знос виробничого устаткування	20 000
8	Статутний капітал	182 000
9	Поточний рахунок в банку	8 000
10	Непокритий збиток	64 000
11	Забезпечення виплат персоналу	7 000

1	2	3
12	Будівлі цеху та адміністративна будівля	50 000
13	Знос будівель	20 000
14	Товари	97 800
15	Розрахунки з постачальника та підрядниками	30 000

Завдання 2.2. Скласти баланс ПрАТ "Колос" станом на 31 березня 20__ р., використовуючи дані табл. 5.

Таблиця 5

Склад активів, капіталу та зобов'язань ПрАТ "Колос" станом на 31 березня 20__ р.

№ п/п	Активи, капітал та зобов'язання	Сума, тис. грн
1	Нерозподілений прибуток	3 100
2	Основні засоби за первісною вартістю	87 000
3	Матеріали	54 300
4	Розрахунки з оплати праці	3 000
5	Розрахунки за авансами виданими	9 000
6	Розрахунки зі страхування	200
7	Незавершене виробництво	38 700
8	Заборгованість постачальникам за сировину	10 000
9	Цільове фінансування	35 000
10	Заборгованість підзвітних осіб	300
11	Знос основних засобів	21 200
12	Статутний капітал	190 000
13	Поточний рахунок у банку в національній валюті	48 000
14	Заборгованість бюджету по податкам	800
15	Розрахунки за одержаними авансами	7 000
16	Корисна модель (за залишковою вартістю)	33 000

Завдання 2.3. Скласти баланс ПАТ "Турбогаз" станом на 31. 12. 20__ р за діючою формою, використовуючи дані табл. 6.

Таблиця 6

Склад активів, капіталу та зобов'язань "Турбогаз" станом на 31. 12. 20__ р.

№ п/п	Активи, капітал та зобов'язання	Сума, тис. грн
1	2	3
1	Основні засоби (первісна вартість)	27 751
2	Знос основних засобів	21 172
3	Сировина та матеріали	11 008

1	2	3
4	Резервний капітал	556
5	Векселі видані	918
6	Забезпечення виплат персоналу	352
7	Нематеріальні активи (первісна вартість)	10 149
8	Знос нематеріальних активів	364
9	Незавершене виробництво	10 437
10	Розрахунки з постачальниками і підрядниками	15 909
11	Інші довгострокові фінансові інвестиції	6 638
12	Довгострокові кредити банків	70 000
13	Аванси одержані	21 014
14	Відстрочені податкові активи	2 924
15	Статутний капітал	14 830
16	Короткострокові кредити банків	4 000
17	Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	55 173
18	Розрахунки з бюджетом по податках	3 323
19	Готова продукція	13 303
20	Додатковий капітал	18 948
21	Готівка	292
22	Товари	7 380
23	Інші поточні зобов'язання	30 185
24	Дебіторська заборгованість за реалізовану готову продукцію	13 986
25	Розрахунки зі страхування	153
26	Дебіторська заборгованість за виданими авансами	18 356
27	Розрахунки з підзвітними особами	8
28	Нерозподілений прибуток	6 186
29	Інша поточна дебіторська заборгованість	2 090
30	Поточні фінансові інвестиції	38 874
31	Розрахунки з оплати праці	315
32	Поточний рахунок	16 085

Завдання 2.4. Відобразити в табл. 7 вплив господарських операцій на зміни в балансі, використовуючи "+" для позначення збільшення і "-" для позначення зменшення величин у бухгалтерському балансі.

Таблиця 7

Господарські операції

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума, грн	Вплив на		
			актив	зобов'язання	капітал
1	2	3	4	5	6
1	Зараховано на поточний рахунок у банку короткостроковий кредит	50 000			
2	Підзвітною особою придбані канцтовари	120			
3	Надійшла на склад випущена з виробництва готова продукція	58 000			

Закінчення табл. 7

1	2	3	4	5	6
4	Одержано товари від постачальника.	33 200			
5	Надійшла готівка від дебіторів у погашення заборгованості	42 950			
6	Перераховано з поточного рахунку в погашення заборгованості постачальникам	38 950			
7	Придбано матеріали за рахунок короткострокового кредиту банку	20 000			
8	Видано аванс постачальникам за сировину	62 300			
9	Власником внесено в касу підприємства додатково на поповнення власного капіталу	94 000			
10	Повернуто в касу підзвітною особою залишок невикористаного авансу	20			
11	На поточний рахунок у банку одержано аванс від покупця	31 000			
12	Нарахована заробітна плата працівникам основного виробництва	15 800			
13	Надійшли від постачальника матеріали (розрахунок не зроблений)	65 370			
14	Отримані з поточного рахунку в касу гроші для виплати заробітної плати	65 370			
15	Зі складу відпущено паливо на виробничі потреби	420			
16	Перераховано з поточного рахунку до бюджету в погашення заборгованості по податках	12 624			
17	Утримано податок з доходу фізичних осіб із заробітної плати	459			
18	Нараховано єдиний соціальний внесок на фонд оплати праці.	2 584			
19	Видано з каси заробітну плату працівникам	52 800			
20	Здано з каси на рахунок у банку виручку від продажу товарів	96 200			

Завдання 2.5. Визначити, до якого з чотирьох типів змін в балансі під впливом господарських операцій належить кожна з наведених у табл. 8 операцій.

Таблиця 8

Перелік господарських операцій

№ п/п	Зміст операцій	Сума, грн	Тип змін
1	2	3	4
1	Повернуто з виробництва на склад невикористані матеріали		

1	2	3	4
2	Надійшла з виробництва та оприбуткована на склад готова продукція		
3	Перераховано з поточного рахунку грошові кошти кредиторам в погашення заборгованості		
4	Придбано підзвітною особою малоцінні та швидкозношувані предмети		
5	Одержано від постачальника товари, розрахунок за які не здійснено		
6	З поточного рахунку перераховано банку в погашення отриманого раніше довгострокового кредиту		
7	Перераховано з поточного рахунку постачальникам аванс за товари		
8	Витрачено паливо на технологічні потреби виробництва		
9	Придбано сировину та матеріали за рахунок отриманого в банку короткострокового кредиту		
10	Видано з каси підзвіт бухгалтеру на господарські потреби		
11	На поточний рахунок надійшов аванс від покупця за товари		
12	Одержано від постачальника паливо		
13	Одержано від покупця вексель на погашення дебіторської заборгованості за продукцію		
14	Відпущено малоцінні та швидкозношувані предмети на виробництво		
15	Утримано із заробітної плати страхові внески до Пенсійного фонду		
16	Оприбутковано з виробництва на склад відходи виробництва за ціною можливого використання		
17	Перераховано з поточного рахунку аванс постачальнику за запчастини		
18	З поточного рахунку в банку перераховано за підписку на періодичні видання		
19	Витрати майбутніх періодів списані на виробництво		
20	Збільшено статутний капітал за рахунок нерозподіленого прибутку		

Тема 3. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис

Методичні рекомендації до виконання

Для оперативного управління господарською діяльністю, для контролю за безперервним процесом збільшення й зменшення, залучення й вибуття засобів і джерел їх утворення, в обліку застосовують систему рахунків бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський рахунок – це спосіб групування й поточного обліку наявності й руху активів (засобів) і пасивів (джерел утворення засобів) підприємства з метою визначення змін (збільшення або зменшення), які відбулися з ними, і контролю за проведеними господарськими операціями.

На кожен об'єкт обліку відкривається окремий рахунок. Для окремого обліку збільшення й зменшення засобів і джерел їх утворення використовується бухгалтерський рахунок, що має дві сторони: *ліва* – називається *Дебет* (D^T), а *права* – називається *Кредит* (K^T). Наочно це подано на рис. 1.

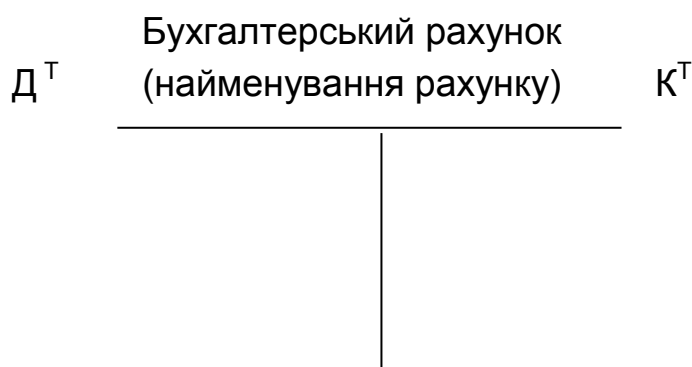

Рис. 1. Схема бухгалтерського рахунку

В залежності від того, що враховується на рахунках – майно підприємства (активи) або джерела майна (капітал і зобов'язання), – всі рахунки бухгалтерського обліку підрозділяються на типи: *активні рахунки*, на яких ведеться облік активів і *пасивні рахунки*, на яких ведеться облік капіталу й зобов'язань. Окремі рахунки можуть відображати як активи, так і капітал і зобов'язання – це будуть рахунки *активно-пасивні*.

Завдання 3.1. Необхідно на підставі наведених даних господарської діяльності ПАТ "Факел" за березень 20__ р:

1. Відкрити рахунки за поданою в табл. 9 формою і записати наведені в табл. 10 суми залишків відповідно за дебетом або кредитом рахунку.

2. Скласти реєстраційний журнал господарських операцій на основі даних, наведених в табл. 11. Встановити кореспонденцію рахунків за кожною операцією користуючись Планом рахунків та підрахувати загальну суму за журналом реєстрації.

Форму реєстраційного журналу господарських операцій наведено в табл. 12.

3. Записати господарські операції на рахунках методом подвійного запису. Підрахувати за кожним рахунком дебетові та кредитові обороти, вивести сальдо на кінець місяця.

5. Скласти оборотну відомість за синтетичними рахунками (табл. 13).

6. Скласти бухгалтерський баланс на 31 березня за діючою формою.

Таблиця 9

Рахунок _____
(назва синтетичного рахунку)

№ операції	Зміст операції	Дебет	Кредит
	Сальдо початкове		
	Обороти		
	Сальдо кінцеве		

Таблиця 10

**Дані за рахунками бухгалтерського обліку
ПАТ "Факел" на 1 березня 20__ р.**

№ п/п	Назва рахунку	Сума, в грн	
		актив	пасив
1	2	3	4
1	Основні засоби (первісна вартість)	1 275 000	
2	Знос основних засобів	275 000	
3	Сировина й матеріали	57 000	
4	Комплектуючі вироби	18 000	
5	Паливо	6 000	
6	Виробництво	12 000	
7	Готова продукція	9 000	
8	Готівка в національній валюті	150	
9	Поточний рахунок в національній валюті	105 000	
10	Розрахунки з підзвітними особами	800	
11	Розрахунки з іншими дебіторами	14 500	
12	Статутний капітал		1 148 800
13	Короткострокові позики		15 000
14	Розрахунки з постачальниками та підрядчиками		34 500

1	2	3	4
15	Розрахунки з оплати праці		12 000
16	Розрахунки з бюджетам за податками		1 500
17	Розрахунки з іншими кредиторами		3 000
18	Прибуток нерозподілений		7 650
	Усього	1 222 450	1 222 450

Таблиця 11

Господарські операції за березень

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн
1	2	
1	Зараховано на поточний рахунок короткострокову позику банку	10 000
2	Надійшли на склад від постачальників матеріали (розрахунок не зроблено)	15 000
3	З поточного рахунку у банку перераховано постачальникам в погашення заборгованості	15 000
4	Відпущено на виробництво матеріали зі складу	35 000
5	Витрачено паливо на технологічні потреби основного виробництва	3 000
6	Нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва	15 000
7	Утримано із заробітної плати податок з доходів фізичних осіб	2 700
8	Випущена з виробництва та здана до складу готова продукція	48 000
9	Одержано в касу з поточного рахунку для виплати заробітної плати	12 300
10	Видано з каси заробітну плату робітникам і службовцям	12 300
11	Одержано з поточного рахунку в банку до каси на господарські витрати	250
12	Видано з каси В. М. Іванченко під звіт на придбання канцтоварів	250
13	Придбані В. М. Іванченко канцтовари	200
14	Залишок невикористаної підзвітної суми Іванченко В. М. повернув в касу (суму визначити)	?
15	Одержано на поточний рахунок від дебіторів у погашення заборгованості за раніше відвантажену продукцію	43 000
16	Перераховано з поточного рахунку аванс постачальникам за комплектуючі вироби	27 000
17	Перераховано з поточного рахунку банку на погашення короткострокового кредиту	15 000
18	Отримані комплектуючі вироби від постачальника	27 000

Таблиця 12

Журнал реєстрації господарських операцій за березень 20__р.

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			дебет	кредит
	Разом			

Таблиця 13

Оборотна відомість за синтетичними рахунками

Код рахунка	Назва рахунку	Сальдо на 01.03.20__р.		Обороти за місяць		Сальдо на 31.03.20__р.	
		дебет	кредит	дебет	кредит	дебет	кредит
	Разом:						

Завдання 3.2. Необхідно скласти кореспонденцію рахунків та визначити тип змін у балансі під впливом господарських операцій, наведених в табл. 14.

Таблиця 14

Господарські операції

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума, грн	Кореспонденція рахунків		Тип змін
			дебет	кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Зараховано на поточний рахунок від покупців в погашення заборгованості за отриману продукцію				
2	Перераховано з поточного рахунку заборгованість перед бюджетом за податками				
3	Зараховано на поточний рахунок грошові кошти від дебіторів в погашення заборгованості				
4	З поточного рахунку перераховано на погашення заборгованості за короткостроковим кредитом				

1	2	3	4	5	6
5	Від постачальників отримано сировину й матеріали та оприбутковано на склад				
6	Перераховано з поточного рахунку в банку на погашення заборгованості постачальникам				
7	Витрачено матеріали на потреби виробництва				
8	Нарахована заробітна плата робітникам виробництва				
9	Утримано податки із заробітної плати				
10	Одержано з рахунку в банку в касу для виплати заробітної плати				
11	Видано з каси заробітну плату працівникам				
12	Видано з каси підзвіт бухгалтеру на господарські потреби				
13	На поточний рахунок надійшов аванс від покупця за товари				
14	Одержано від постачальника паливо				
15	Одержано від покупця вексель на погашення дебіторської заборгованості за продукцію				
16	Відпущено малоцінні та швидкозношувані предмети на виробництво				
17	Отримано на поточний рахунок короткостроковий кредит банку				
18	Оприбутковано з виробництва на склад відходи виробництва за ціною можливого використання				
19	Перераховано з поточного рахунку аванс постачальнику за запчастини				
20	З поточного рахунку в банку перераховано за підписку на періодичні видання				

Завдання 3.3. Бухгалтерські проводки, що включені в завдання, складені на підставі господарських операцій виробничого підприємства.

Необхідно розкрити економічний зміст кожної операції, наведеної в табл. 15 та визначити тип змін, який вона викликає в бухгалтерському балансі.

Завдання виконується з використанням плану рахунків бухгалтерського обліку.

Наприклад: у завданні надана бухгалтерська проводка: Дебет рахунку 311 "Поточні рахунки в національній валюті" і Кредит рахунку 601 "Короткострокові кредити банків у національній валюті" – 200 000 грн.

Відповідь: подана операція відбиває надходження на поточний рахунок підприємства короткострокового кредиту банку. У результаті даної операції збільшилася сума коштів на поточному рахунку і збільшилась заборгованість банку з позики.

Таблиця 15

Кореспонденція рахунків

Дебет рахунку	Кредит рахунку	Сума, грн	Тип змін у балансі	Зміст господарсько ї операції
1	2	3	4	5
301 "Готівка в національній валюті"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"			
23 "Виробництво"	203 "Паливо"			
661 "Розрахунки за заробітною платою"	301 "Готівка в національній валюті"			
372 "Розрахунки з підзвітними особами"	301 "Готівка в національній валюті"			
661 "Розрахунки за заробітною платою"	641 "Розрахунки за податками"			
301 "Готівка в національній валюті"	372 "Розрахунки з підзвітними особами"			
23 "Виробництво"	131 "Знос нематеріальних активів"			
201 "Сировина й матеріали"	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядчиками"			
63 "Розрахунки з постачальниками та підрядчиками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"			
601 "Короткострокові кредити банків у національній валюті"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"			
92 "Адміністративні витрати"	661 "Розрахунки за заробітною платою"			
23 "Виробництво"	202 "Покупні напівфабрикати та комплектуючі вироби"			
661 "Розрахунки за заробітною платою"	301 "Готівка в національній валюті"			
23 "Виробництво"	22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"			

1	2	3	4	5
65 "Розрахунки за страхуванням"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"			
22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"	372 "Розрахунки з підзвітними особами"			
311 "Поточні рахунки в національній валюті"	361 "Розрахунки з вітчизняними покупцями"			
91 "Загальновиробничі витрати"	201 "Сировина й матеріали"			
301 "Готівка в національній валюті"	377 "Розрахунки з різними дебіторами"			
301 "Готівка в національній валюті"	501 "Довгострокові кредити банків у національній валюті"			
28 "Товари"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"			
661 "Розрахунки за заробітною платою"	662 "Розрахунки з депонентами"			
23 "Виробництво"	91 "Загальновиробничі витрати"			
91 "Загальновиробничі витрати"	203 "Паливо"			
24 "Брак у виробництві"	20 "Виробничі запаси"			
92 "Адміністративні витрати"	22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"			
641 "Розрахунки за податками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"			
93 "Витрати на збут"	661 "Розрахунки за заробітною платою"			
661 "Розрахунки за заробітною платою"	24 "Брак у виробництві"			
22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядчиками"			
201 "Сировина й матеріали"	23 "Виробництво"			
26 "Готова продукція"	23 "Виробництво"			
152 "Придбання (вироблення) основних засобів"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"			
341 "Короткострокові векселі, одержані в національній валюті"	361 "Розрахунки з вітчизняними покупцями"			

1	2	3	4	5
104 "Машини та обладнання"	152 "Придбання (вироблення) основних засобів"			
92 "Адміністративні витрати"	39 "Витрати майбутніх періодів"			
441 "Прибуток нерозподілений"	43 "Резервний капітал"			
154 "Придбання (створення) нематеріальних активів"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"			
123 "Право на комерційні позначення"	154 "Придбання (створення) нематеріальних активів"			
46 "Неоплачений капітал"	40 "Зареєстрований (пайовий) капітал"			

Завдання 3.4. ТОВ "Механічний завод" – спеціалізоване металургійне та машинобудівне підприємство. Підприємство є провідним виробником вторинних алюмінієвих сплавів. Для здійснення своєї діяльності підприємство закуповує в постачальників сировину та матеріали.

1. На підставі даних балансу (табл. 16) відкрити схеми синтетичних рахунків і записати в них початкові залишки ТОВ "Механічний завод".

Таблиця 16

Баланс ТОВ "Механічний завод" на 1 листопада 20__р.

Статті активу	Сума, грн	Статті пасиву	Сума, грн
1	2	3	4
Основні засоби	90 375	Зареєстрований (пайовий) капітал	286 250
Запаси, всього	178 375	Нерозподілений прибуток	56 250
у т. ч. сировина й матеріали	53 375	Додатковий капітал	25 000
паливо	25 000	Поточна кредиторська заборгованість за:	
запасні частини	26 250	за товари, роботи, послуги	
виробництво	55 000	(розрахунки з постачальниками та підрядчиками)	25 000
готова продукція	18 750		

1	2	3	4
Гроші та їх еквіваленти, всього	126 250	розрахунками з бюджетом	250
у т. ч. готівка	250	розрахунками з оплати праці	8 750
поточні рахунки в банках	126 000	Короткострокові кредити банків	8 500
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (розрахунки з покупцями та замовниками)	25 000	Інші поточні зобов'язання (розрахунки з іншими кредито- рами)	10 000
Разом	420 000	Разом	420 000

2. На підставі даних табл. 17 відкрити схеми аналітичних рахунків до субрахунку 201 "Сировина й матеріали" за наданою в табл. 18 формою.

Таблиця 17

**Відомість залишків по субрахунку 201 "Сировина й матеріали"
на 1 листопада 20__р.**

№ п/п	Найменування запасних частин	Одиниця виміру	Кількість	Ціна, грн	Сума, грн
1	Мідь	т	375	81	36 936
2	Алюміній технічний	т	562	62	34 844
3	Прут металевий	м	875	2	1 750
	Разом	х	х	х	73 530

Таблиця 18

**Рахунок _____
(найменування матеріалів)**

Дебет				Кредит			
Номер операції	Кількість	Ціна, грн	Сума, грн	Номер операції	Кількість	Ціна, грн	Сума, грн
Сальдо початкове							
Обороти				Обороти			
Сальдо кінцеве							

3. На підставі даних табл. 19 відкрити схеми аналітичних рахунків до рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" за формою:

Рахунок _____
(найменування постачальника)

	Сальдо початкове
Оборот	Оборот
	Сальдо кінцеве

Таблиця 19

Відомість залишків по рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" на 1 листопада 20__р.

№ п/п	Назва постачальника	Сума, грн
1	Концерн "Лан"	6 250
2	ПАТ "Агрентум"	10 000
3	ТОВ "Дністер-М"	8 750
	Разом	25 000

4. За господарськими операціями, що наведені в табл. 20, скласти кореспонденцію рахунків і записати їх у журнал реєстрації господарських операцій (табл. 21), підрахувати загальну суму.

Таблиця 20

Господарські операції ТОВ "Механічний завод" за листопад 20__р.

№ п/п	Первинний документ та зміст господарської операції	Сума, грн
1	2	3
1	Платіжне доручення №1 Перераховано з поточного рахунку підприємства в погашення заборгованості постачальникам: Концерну "Лан" ПАТ "Агрентум" ТОВ "Дністер-М"	6 250 10 000 8 750
2	Прибутковий ордер № 1 Надійшли матеріали від ПАТ "Агрентум": прут металевий – 652 м за ціною 2 грн за 1м	?

1	2	3
3	Прибутковий ордер № 2 Надійшли матеріали від Концерну "Лан": мідь – 125 т за ціною 81 грн за 1т	?
4	Прибутковий ордер № 3 Надійшли матеріали від ТОВ "Дністер-М": алюміній технічний – 62 т за ціною 62 грн за 1т	?
5	Накладна №4 Відпущено у виробництво матеріали, у тому числі: мідь – 125 т алюміній технічний – 250 т прут металевий – 625 м	?
6	Платіжне доручення № 2, виписка банку. Перераховано з поточного рахунку кошти в погашення заборгованості перед: Концерну "Лан" ПАТ "Агрентум" ТОВ "Дністер-М"	10 125 1 304 3 844
7	Прибутковий ордер № 1. Надійшли матеріали від ПАТ "Агрентум": прут металевий – 250 м за ціною 2 грн за 1м	?
8	Прибутковий ордер № 2. Надійшли матеріали від Концерну "Лан": мідь – 62 т за ціною 81 грн за 1т	?
9	Прибутковий ордер № 3. Надійшли матеріали від ТОВ "Дністер-М": алюміній технічний – 32 т за ціною 62 грн за 1т	?
10	Накладна №4. Відпущено у виробництво матеріали, у тому числі: мідь – 6 т алюміній технічний – 13 т	?
11	Накладна № 9 Оприбуткована на склад випущена з виробництва готова продукція	1 250
12	Розрахунково-платіжна відомість № 23 Нарахована заробітну плату робітникам основного виробництва	8 750
13	Прибутковий ордер № 8 Отримано з поточного рахунку в касу підприємства	9 375
14	Видатковий касовий ордер № 3 Видано з каси готівку підзвітній особі	562

1	2	3
15	Накладна № 31, авансовий звіт № 20 Оприбутковано канцтовари, придбані підзвітною особою	562
16	Видана з каси підприємства заробітна плата робітникам	8 000
17	Повернута з каси на поточний рахунок невидана заробітна плата	750
18	Платіжне доручення № 17 Перераховано з поточного рахунка підприємства в погашення заборгованості перед бюджетом за податками	250
19	Платіжне доручення № 25 Перераховано з поточного рахунка підприємства в погашення заборгованості банком за отриманий короткостроковий кредит	8 500
20	Виписка банку На поточний рахунок надійшли грошові кошти від покупців	12 000
21	Виписка банку На поточний рахунок отримано короткостроковий кредит	15 000

Таблиця 21

**Журнал реєстрації господарських операцій
ТОВ "Механічний завод" за листопад 20__р.**

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн	Кореспондуючі рахунки	
			дебет	кредит
	Разом			

5. Записати господарські операції на рахунки синтетичного і аналітичного обліку. Підрахувати за рахунками обороти і залишок на 30 листопада 20__р.

6. Скласти оборотні відомості за синтетичними (табл. 22) та аналітичними рахунками за формою, що подана в табл. 23 та табл. 24.

Таблиця 22

**Оборотна відомість за синтетичними рахунками
ТОВ "Механічний завод" за листопад 20__р.**

Код рахунка	Назва рахунка	Сальдо на початок місяця		Оборот за місяць		Сальдо на кінець місяця	
		дебет	кредит	дебет	кредит	дебет	кредит
	Разом						

Таблиця 23

**Оборотна відомість аналітичного обліку
рахунок "Сировина й матеріали" за листопад 20__р.**

Найменування аналітичного рахунку	Одиниця виміру	Ціна за одиницю	Сальдо на початок місяця		Оборот за місяць				Сальдо на кінець місяця	
			кількість	сума	прибуток		видаток		кількість	сума
					кількість	сума	кількість	сума		
Разом	x	x	x		x		x		x	

Таблиця 24

**Оборотна відомість за аналітичними рахунками
синтетичного рахунку "Розрахунки з покупцями й замовниками"
за листопад 20__р.**

Найменування аналітичних рахунків	Сальдо на початок місяця		Оборот за місяць		Сальдо на кінець місяця	
	дебет	кредит	дебет	кредит	дебет	кредит
1	2	3	4	5	6	7
ВАН "РОСТ"	12 700				12 700	
Плитковий завод	55 264		25 400	85 000		4 336

1	2	3	4	5	6	7
ТОВ "ДІГМА"	5 600			5 000	600	
Кооператив "ГЕО"		800	800			
Фірма "АЛМАЗ"			10 384		10 384	
Разом	73 564	800	36 584	90 000	23 684	4 336

7. Звірити підсумкові дані і скласти баланс за діючою формою на 30 листопада 20__ р.

Завдання 3.5. Користуючись теоретичним матеріалом і даними плану рахунків надати характеристику за економічним змістом, призначенням та структурою наступних рахунків бухгалтерського обліку, заповнивши табл. 25.

Таблиця 25

Класифікація рахунків

№ п/п	Код і назва рахунка	Рахунок			За відношенням до балансу
		економічний зміст	група	підгрупа	
1	10 "Основні засоби"	Рахунок для обліку основних засобів і інших необоротних активів	основний	інвентарний	активний
	...				
...	20 "Виробничі запаси"	Рахунок для обліку оборотних активів	основний	інвентарний	активний
	...				
	...				

Тема 4. Оцінювання та калькуляція

Методичні рекомендації до виконання

Оцінка є способом вираження у грошовому вимірнику наявності і руху активів (майна) підприємства. Метою оцінки є узагальнення інформації про різномірні господарські процеси й економічні явища, які відбуваються на підприємстві. Основні види оцінки, які передбачено П(С)БО: фактична собівартість, залишкова (балансова) вартість,

справедлива вартість, чиста вартість реалізації запасів, чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості, переоцінена вартість основних засобів і нематеріальних активів,

Калькуляція становить спосіб визначення собівартості продукції, робіт та послуг, який використовують для вартісного вираження виробничих процесів. Термін в бухгалтерському обліку має два значення:

1) сукупність розрахунків із визначення фактичної собівартості загального обсягу або одиниці виготовленої продукції;

2) документ у якому містяться калькуляційні розрахунки.

Завдання 4.1. Скласти калькуляцію вартості виробництва продукції підприємства за наведеним переліком і склад статей калькулювання повної собівартості продукції (робіт, послуг) (табл. 26).

Виробнича компанія спеціалізується на виготовленні меблів на замовлення і застосовує позамовний метод калькулювання.

У звітному періоді планується отримати замовлення на виробництво великої партії меблів, для виготовлення якої необхідно повністю завантажити виробничі потужності підприємства.

З метою визначення вартості замовлення та його потенційного рівня прибутковості необхідно визначити його повну собівартість. Структура планових витрат підприємства на виготовлення замовлення наступна:

- амортизаційні відрахування адміністративних приміщень – 28 000 грн / місяць;
- амортизаційні відрахування виробничих приміщень – 65 000 грн / місяць;
- амортизаційні відрахування знаку для товарів та послуг компанії – 1 200 грн / місяць;
- амортизація виробничого обладнання – 23 500 грн / місяць;
- вартість електроенергії виробничого обладнання – 5 600 грн з ПДВ / місяць;
- вартість зворотної тари – 12 000 грн з ПДВ;
- вартість оренди виробничого обладнання – 56 000 грн / місяць;
- вартість пакувальних матеріалів – 5 560 грн;
- вартість послуг підрядчиків з обробки матеріалів перед зборкою – 9 000 грн з ПДВ;
- вартість послуг розрахунково-касового обслуговування банку – 3 600 грн;
- вартість послуг транспортної компанії – 8 600 грн з ПДВ;

- вартість сировини та матеріалів – 360 000 грн з ПДВ;
- витрати на зв'язок – 3 200 грн / місяць;
- витрати на рекламу та маркетинг – 17 000 грн з ПДВ;
- державне мито за розгляд справ судовими органами щодо порушення договірних зобов'язань – 1 900 грн;
- комунальні платежі за адміністративними приміщеннями – 6 600 грн / місяць;
- комунальні платежі на утримання загальногосподарських приміщень – 12 600 грн / місяць;
- оплата праці виробничого персоналу – 35 000 грн;
- оплата праці начальників цехів – 29 000 грн / місяць.

Таблиця 26

**Перелік і склад статей калькулювання
повної собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства**

№ п/п	Стаття витрат	Сума, грн
1	2	3
1	Змінні витрати (виробнича собівартість):	
2	прямі матеріальні витрати	
3	прямі витрати на оплату праці	
4	інші прямі витрати	
5	змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати	
6	Постійні витрати:	
7	<i>Адміністративні витрати:</i>	
8	загальні корпоративні витрати	
9	витрати на службові відрядження й утримання апарату управління	
10	витрати на утримання основних засобів	
11	винагороди за професійні послуги	
12	витрати на зв'язок	
13	амортизація нематеріальних активів	
14	витрати на врегулювання спорів у судових органах	
15	податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі	
16	плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків	
17	інші витрати загальногосподарського призначення	
18	<i>Витрати на збут:</i>	
19	витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах	

1	2	3
20	витрати на ремонт тари	
21	оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут	
22	витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг)	
23	витрати на передпродажну підготовку товарів	
24	витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом	
25	витрати на утримання основних засобів	
26	витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції	
27	витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування	
28	витрати на страхування призначеної для подальшої реалізації готової продукції	
29	витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами	
30	інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг	
31	<i>Інші операційні витрати:</i>	
32	витрати на дослідження та розробки	
33	собівартість реалізованих виробничих запасів	
34	сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів	
35	втрати від операційної курсової різниці	
36	втрати від знецінення запасів	
37	нестачі й втрати від псування цінностей	
38	визнані штрафи, пеня, неустойка	
39	витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення	
40	інші витрати операційної діяльності	
Усього витрат		

Тема 5. Документація та інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку

Методичні рекомендації до виконання

Метод бухгалтерського обліку – це сукупність спеціальних прийомів за допомогою яких вивчають його предмет. Бухгалтерський облік вивчає свій предмет за допомогою таких методів: хронологічного і систематичного спостереження; вимірювання господарських засобів і процесів; реєстрації та класифікацій даних із метою їх систематизації; узагальнення інформації з метою звітності. Прийоми документування та інвентаризації відповідають методу спостереження

Документування – спосіб первинного спостереження і реєстрації господарських операцій у первинних бухгалтерських документах.

Інвентаризація – це спосіб перевірки фактичної наявності товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів шляхом перерахування, зважування, обміру, оцінки всіх залишків майна підприємства і зіставлення з даними бухгалтерського обліку.

Завдання 5.1. На підприємстві проводиться щоквартальна інвентаризація товарно-матеріальних цінностей на складах. Комісія під керівництвом головного бухгалтера у складі начальника складу, комірників, представників відділу маркетингу, фінансово-економічного підрозділу та начальника служби безпеки підприємства перевірила складську номенклатуру товарно-матеріальних цінностей та надала такі результати інвентаризації (табл. 27).

Таблиця 27

**Результати інвентаризації
товарно-матеріальних цінностей підприємства**

Група товарно-матеріальних цінностей	Найменування товарно-матеріальних цінностей	Характеристика	Облікова одиниця виміру	Ціна складська	Кількість		
					облікова	фактична одиниця виміру	фактична
Папір	БУМ,ELEFANTENHAUT 70*100	110	лист	0,25909	11	лист	10
Папір	БУМ,OPALE WHITE FABRIC	100	лист	0,04085	200	лист	180
Папір	БУМ,ARTISAN WILDE 64*92	100	лист	0,166578	38	лист	40
Папір	БУМ,МЕТ,ANTIQUE LUSTRE	120	лист	1,915789	19	лист	25
Картон	КАРТ,DUO 70*100	235	лист	1,844202	188	лист	150
Картон	КАРТ,ЛЕН 70*100	265	лист	0,055	4	лист	8
Картон	КАРТ,EFALIN BUTTEN 70*102	120	лист	1,5866	100	лист	89
Картон	КАРТ,LUXTRIPLEX 70*100	450	лист	0,057826	46	лист	55
Картон	КАРТ,STROMCARD ЛЕН 64*90	265	лист	0,099289	366	лист	330
Фольга	ФОЛЬГА ДИФР,СЕР,CF2.2	50	кв.м	7,04	70	м.пог.	1 500
Фольга	ФОЛЬГА ДИФР,СЕР,/PS UK/	64	кв.м	4,6227	3 475	м.пог.	55 000
Фольга	ФОЛЬГА ДИФР,СЕР,1003	120	кв.м	11,98	240	м.пог.	4 400
Фольга	ФОЛЬГА ДИФР,СЕР,2007	120	кв.м	11,98	240	м.пог.	4 400
Фольга	ФОЛЬГА ДИФР,СЕРЕБРО ХОЛ	132	кв.м	6,5146	3 742	м.пог.	35 000
Плівка	ПЛЕНКА ВОРР/20МК	195	кг	22,95	1,25	м.пог.	500
Плівка	ПЛЕНКА ВОРР/20МК	186	кг	17,49	2,40	м.пог.	1 000
Плівка	ПЛЕНКА ВОРР/20МК	275	кг	35,00	11,70	м.пог.	50
Плівка	ПЛЕНКА ВОРР/20МК	295	кг	35,00	2,60	м.пог.	65
Плівка	ПЛЕНКА ВОРР/20МК	290	кг	34,68	0,90	м.пог.	100
Плівка	ПЛЕНКА ВОРР/20МК	145	кг	30,50	2,30	м.пог.	6000
Плівка	ПЛЕНКА ВОРР/20МК	204	кг	35,00	1,25	м.пог.	660

На підставі наведених даних визначте облікову та фактичну кількість товарно-матеріальних цінностей на складі підприємства у вартісному виразі, установіть їх нестачу/надлишок у розрізі груп.

Змістовий модуль 2

Бухгалтерський облік активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємства

Тема 6. Облік необоротних активів

Методичні рекомендації до виконання

ПСБУ 7 "Основні засоби" визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про основні засоби.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Первісна вартість об'єкта основних засобів складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);

- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються в зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;

- суми ввізного мита;

- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);

- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;

витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;

інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Вартість, яка амортизується, – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Строк корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг)

Завдання 6.1. ТОВ "Прад" (платник податку на прибуток і ПДВ) придбало у ТОВ "Барс" (платник податку на прибуток і ПДВ) на умовах наступної оплати виробниче обладнання. Його вартість – 18 000 грн (у т. ч. ПДВ – 3 000 грн). Оплата була здійснена з поточного рахунку ТОВ "Прад". Доставку виробничого обладнання здійснило АТП №5, вартість якої склала 600 грн (у т. ч. ПДВ – 100 грн). Монтаж та наладку виробничого обладнання було виконано підрядною організацією, вартість послуг якої склала 2 400 грн (у т. ч. ПДВ – 600 грн). Після монтажу та наладки виробниче обладнання було введено в експлуатацію.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання та введення виробничого обладнання в експлуатацію на рахунках бухгалтерського обліку та визначити його первісну вартість.

Завдання 6.2. ТОВ "Арома" (платник податку на прибуток і ПДВ) придбало комп'ютер загальною вартістю 6 000 грн (без ПДВ). Вартість доставки склала 120 грн, (у т. ч. ПДВ – 20 грн). Оплата за комп'ютер та його доставку була здійснена з поточного рахунку. Налаштував комп'ютер співробітник підприємства М. П. Поліщук За налаштування

комп'ютера М. П. Поліщуку була нарахована заробітна плата в сумі 100 грн. Відрахування на соціальні заходи склали 22 грн. Після налаштування комп'ютер було введено в експлуатацію.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання та введення комп'ютера в експлуатацію на рахунках бухгалтерського обліку та визначити його первісну вартість.

Завдання 6.3. ТОВ "Альфа" (платник податку на прибуток і ПДВ) придбало у ТОВ "Бета" (платник податку на прибуток і ПДВ) на умовах 100-відсоткової передоплати виробниче обладнання. Його вартість – 12 000 грн (у т. ч. ПДВ – 2000 грн). Доставку виробничого обладнання здійснило АТП № 1. Витрати на транспортування склали 1 200 грн (у т. ч. ПДВ – 200 грн). Монтаж виробничого обладнання було виконано підрядною організацією, вартість послуг якої склала 600 грн (у т.ч. ПДВ – 100 грн). Наладку обладнання виконав співробітник підприємства П. О.Тарасенко, за що йому була нарахована заробітна плата в сумі 150 грн. Відрахування на соціальні заходи склали 33 грн. Після наладки обладнання було введено в експлуатацію.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання та введення виробничого обладнання в експлуатацію на рахунках бухгалтерського обліку та визначити первісну вартість виробничого обладнання.

Завдання 6.4. Підприємство "Зірка" (платник податку на прибуток і ПДВ) у березні придбало у ТОВ "Дельта" (платник податку на прибуток і ПДВ) на умовах 100-відсоткової передоплати: розсувний стенд вартістю 8 000 грн (у т. ч. ПДВ – 1 600 грн), строк корисного використання якого встановлено 3 роки; та стенд мобільний для проведення однієї конференції вартістю 1 200 грн (у т. ч. ПДВ – 200 грн).

Отримані основні засоби введені до господарського обороту. В квітні бухгалтером зроблений розрахунок амортизації основних засобів прямолінійним методом.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання стендів на рахунках бухгалтерського обліку та визначити їх первісну вартість.

Завдання 6.5. ТОВ "Барс" (платник податку на прибуток і ПДВ), на умовах наступної оплати, придбало складові для збирання комп'ютера, який планує використовувати в бухгалтерії:

- материнська плата – 1 200 грн (у т. ч. ПДВ – 200 грн);
- процесор – 1 800 грн (у т. ч. ПДВ – 300 грн);
- відеокарта – 900 грн (у т. ч. ПДВ – 150 грн);
- корпус – 600 грн (у т. ч. ПДВ – 100 грн);
- монітор – 1 500 грн (у т. ч. ПДВ – 250 грн);
- клавіатура – 300 грн (у т. ч. ПДВ – 50 грн);
- миша – 60 грн (у т. ч. ПДВ – 10 грн).

Оплата за комп'ютер та його доставку була здійснена з поточного рахунку. ТОВ "Барс" самостійно монтує системний блок. Комісією встановлено такі строки корисного використання:

- системний блок – 5 років (метод амортизації – прямолінійний);
- монітор – 4 роки (метод амортизації 50 на 50 %);
- клавіатура – 2 роки (метод амортизації 50 на 50 %);
- миша – не більше 1 року.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання комп'ютера на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 6.6. Два засновники ТОВ "Свіча" (фізична особа, не зареєстрована суб'єктом підприємницької діяльності, частка – 70 %, та юридична особа – платник податку на прибуток та ПДВ, частка – 30 %) вирішили збільшити статутний капітал свого підприємства на 20 000 грн.

Фізична особа вносить до статутного капіталу меблі; узгоджена в акті оцінки вартість комплекту – 14 000 грн. Юридична особа – зварювальний апарат; узгоджена в акті оцінки вартість якого – 6 000 грн, у т. ч. ПДВ – 1 000 грн. Об'єкти призначено для використання в господарській діяльності ТОВ "Свіча".

Необхідно відобразити господарські операції зі збільшення статутного капіталу на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 6.7. Підприємство "Гамма" (платник податку на прибуток і ПДВ) безоплатно отримало об'єкт основних засобів. Комісія по підприємству визначила, що справедлива вартість такого об'єкта на момент отримання – 80 000 грн. Підприємство зазнало витрат на доставку й монтаж об'єкта – 6 000 грн (у т. ч. ПДВ – 1 000 грн). Після монтажу об'єкт основних засобів було введено в експлуатацію. В наступному місяці після введення об'єкта в експлуатацію була нарахована амортизація.

Комісія встановила строк корисного використання об'єкта – 6 років. Ліквідаційна вартість – 400 грн. Метод амортизації, установлений по підприємству, – прямолінійний.

Необхідно відобразити господарські операції з безоплатного отримання об'єкта основних засобів та нарахування амортизації на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 6.8. Юридична особа передала приватній клініці "Доктор Алекс" монітор пацієнта і електрохірургічний апарат, які вже були у використанні. За оцінкою суб'єкта оціночної діяльності їх справедлива вартість, відповідно, визначена на рівні 18 500 грн і 72 250 грн. Перед використанням і введенням в експлуатацію була здійснена їх спеціальна перевірка і налаштування, за які сплачено 1 020 грн.

Необхідно відобразити операції оприбуткування засобів в обліку, витрати на спеціальну перевірку і налаштування потрібно розподілити пропорційно справедливої вартості об'єктів.

Завдання 6.9. Керівництво підприємства (платник податку на прибуток і ПДВ) прийняло рішення реалізувати будівлю складу. Згідно з договором вартість будівлі складає 1 200 000 грн, у т. ч. ПДВ – 200 000 грн. Всі умови, згідно з П(С)БО 27, для переведення об'єкта до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, виконуються. Оплата за будівлю надійшла на поточний рахунок. Первісна вартість будівлі складу становила 1 600 000 грн, а сума накопиченої амортизації в бухгалтерському обліку на момент продажу склала 989 860 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з продажу будівлі складу на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 6.10. Керівництво підприємства "Поліграфія" (платник податку на прибуток і ПДВ) прийняло рішення продати друкарський верстат, який раніше використовувався в господарській діяльності, за ціною 12 000 грн, у т. ч. ПДВ – 2 000 грн. Всі умови, згідно з П(С)БО 27, для переведення об'єкта до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, виконуються. Оплата за верстат надійшла на поточний рахунок підприємства "Поліграфія". За домовленістю сторін доставку верстата до підприємства покупця виконує підприємство "Поліграфія". Витрати на

доставку власними силами до підприємства-покупця склали: 150 грн – бензин для вантажного автомобіля, 100 грн – заробітна плата водію автомобіля та відрахування на соціальні заходи – 22 грн. Первісна вартість реалізованого друкарського верстата – 18 000 грн, сума зносу на момент продажу – 16 894 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з продажу друкарського верстату на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 6.11. Керівництво підприємства "Кронус" (платник податку на прибуток і ПДВ) прийняло рішення продати токарний верстат, котрий раніше використовувався в господарській діяльності, за ціною 60 000 грн, у т. ч. ПДВ – 10 000 грн. Всі умови, згідно з П(С)БО 27, для переведення об'єкта до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, виконуються. Токарний верстат було продано 15.02.20__ р. на умовах 100-відсоткової передплати. Первісна вартість токарного верстату становила 100 000 грн, а сума накопиченої амортизації в бухгалтерському обліку станом на 28.02.20__ р. склала 70 000 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з продажу токарного верстату на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 6.12. Керівництво підприємства "Велоспорт" (платник податку на прибуток і ПДВ) прийняло рішення реалізувати вантажний автомобіль, який раніше використовувався в господарській діяльності, за ціною 36 000 грн, у т. ч. ПДВ – 6 000 грн. Усі умови, згідно з П(С)БО 27, для переведення об'єкта до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, виконуються. Вантажний автомобіль було продано на умовах 100-відсоткової передплати, оплата надійшла на поточний рахунок підприємства. За домовленістю сторін підприємство-продавець оплачує послуги автотранспортної організації з доставки вантажного автомобіля покупцю. Вартість доставки автомобіля склала 600 грн, у т. ч. ПДВ. Первісна вартість реалізованого автомобіля – 180 000 грн, сума зносу на момент продажу – 165 740 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з продажу вантажного автомобіля на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 6.13. Підприємство "Сокіл" передає безоплатно підприємству "Мрія" такі об'єкти основних засобів:

- станок фрезерний, первісна вартість – 35 000 грн, сума зносу за даними бухгалтерського обліку – 30 000 грн;
- ксерокс, первісна вартість – 5 400 грн, сума зносу за даними бухгалтерського обліку – 4 500 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з безоплатної передачі об'єктів основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Сокіл".

Завдання 6.14. Через загрозу повного руйнування верстата із числовим програмним управлінням керівництвом підприємства прийнято рішення про його ліквідацію. Згідно з даними бухгалтерського обліку:

- первісна вартість верстата становить на момент ліквідації 45 000 грн;
- сума накопиченого зносу – 37 000 грн;
- ліквідаційна вартість – 6 000 грн.

У зв'язку з ліквідацією об'єкта основних засобів були понесені витрати в сумі 2 200 грн, а вартість запасів, оприбуткованих після ліквідації, становить 3500 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з ліквідації об'єкта основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку підприємства.

Завдання 6.15. У першому кварталі 20__ р. підприємство (платник податку на прибуток і ПДВ) побудувало підрядним способом теплицю для вирощування овочів.

Витрати на будівництво:

- будівельні матеріали – 100 000 грн;
- паливно-мастильні матеріали – 5 000 грн;
- інші матеріали – 7 000 грн;
- електроенергія, газ, вода – 4 000 грн;
- оренда будівельної техніки – 20 000 грн;
- послуги допоміжного виробництва – 5 000 грн;
- заробітна плата працівників, зайнятих на будівництві – 40 000 грн, соціальні нарахування – 16 000 грн;
- амортизація основних засобів, які використовують на будівництві – 8 000 грн.

Теплицю побудували та ввели в експлуатацію згідно з Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма № ОЗ-1).

Необхідно відобразити господарські операції з будівництва об'єкта основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку підприємства.

Завдання 6.16. Підприємство "Актавія" (платник податку на прибуток, платник ПДВ) вирішило провести комплекс робіт із капітального ремонту адміністративної будівлі.

Комплекс ремонтних робіт включає:

1) **перекриття даху будівлі.** Шифер вирішили замінити метало-черепицею. Знятий шифер заплановано використати для перекриття іншої будівлі. Вартість усіх необхідних матеріалів, які потрібні для перекриття – 48 000 грн (у т. ч. ПДВ – 8 000 грн). Ці роботи підприємство проводить самостійно (зайнято 5 працівників, заробітна плата яких – 3 000 грн, ЕСВ – 660 грн);

2) **заміна вікон.** Загальна вартість цих робіт (вартість вікон і допоміжних матеріалів) – 24 000 грн (у т. ч. ПДВ – 4 000 грн). Такі роботи підприємство здійснює самотужки. У роботі задіяні 3 працівники, заробітна плата яких – 2500 грн, ЕСВ складає 550 грн);

3) **заміна системи опалення.** Такі роботи здійснює підрядник. Вартість роботи підрядника, включаючи вартість усіх придбаних матеріалів, – 96 000 грн (у т. ч. ПДВ – 16 000 грн).

Ремонтний ліміт на цей рік для підприємства становить 210 000 грн. Його в поточному році ще не використовували.

Необхідно відобразити господарські операції із капітального ремонту адміністративної будівлі на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Актавія".

Завдання 6.17. Підприємством (платник податку на прибуток, платник ПДВ) за договором з науково-технічною організацією про передачу права власності на корисну модель отримано весь комплекс виключних майнових прав інтелектуальної власності на корисну модель "Сировинна суміш для виготовлення ніздрюватого бетону". Ціна угоди – 120 000 грн, у т. ч. ПДВ – 20 000 грн. Придбаний об'єкт інтелектуальної власності в обліку визнано нематеріальним активом, про що складено Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної

власності у складі нематеріальних активів (ф. № Н-1А-1). Під час придбання права власності на корисну модель було сплачено неплатнику ПДВ за послуги патентного повіреного 2 050 грн, а також збори за дії, пов'язані з охороною прав на корисну модель, у сумі 1 400 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання нематеріального активу на рахунках бухгалтерського обліку підприємства.

Завдання 6.18. Підприємство "Агат" (платник податку на прибуток, платник ПДВ) оплатило документ дозвільного характеру (ліцензію) вартістю 300 000 грн. Строк корисного використання – 9 років і 8 місяців. Ліквідаційну вартість визначили рівну нулю.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання нематеріального активу та нарахування амортизації на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Агат".

Завдання 6.19. Публічне акціонерне товариство "Січ" (платник податку на прибуток, платник ПДВ) придбало на умовах 100-відсоткової передоплати у підприємства "Техно" комп'ютерну програму та сплатило за це з поточного рахунку 6 300 грн, в т. ч. ПДВ 1 050 грн. Додатково було сплачено підприємству "Техно" за установку програми 600 грн, в т. ч. ПДВ – 100 грн, та за підготовку бухгалтера для роботи з комп'ютерною програмою – 1 200 грн в т. ч. ПДВ 200 грн. Комп'ютерну програму зараховано до складу нематеріальних активів за первісною вартістю.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання нематеріального активу на рахунках бухгалтерського обліку ПАТ "Січ"; визначити первісну вартість придбаного нематеріального активу.

Завдання 6.20. Підприємство "Дизайн" (платник податку на прибуток, платник ПДВ) в березні на умовах 100-відсоткової передоплати замовило розробку веб-сайта сторонній організації та сплатило за це з поточного рахунку 5 400 грн, у т. ч. ПДВ 900 грн. Передбачуваний строк використання – 3 роки. Також на умовах передоплати було сплачено за оренду дискового простору на рік 480 грн, у т. ч. ПДВ 80 грн та отримано сертифікат на доменне ім'я. Послуга з реєстрації доменного імені, що включає й використання його протягом року, оплачена з поточного рахунку на умовах наступної оплати в сумі 96 грн, у т. ч. ПДВ 16 грн.

У квітні місяці, на підставі акта приймання-передачі отримано веб-сайт та зараховано до складу нематеріальних активів за первісною вартістю.

Необхідно відобразити господарські операції з придбання нематеріального активу на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Дизайн"; визначити первісну вартість придбаного нематеріального активу.

Завдання 6.21. Керівництво підприємства "Злата" прийняло рішення про реалізацію права власності на корисну модель "Сировина для виготовлення бетону". Ціна угоди – 120 000 грн, у т. ч. ПДВ – 20 000 грн. Первісна вартість реалізованого нематеріального активу – 150 000 грн, сума зносу на момент продажу – 69 994 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з продажу нематеріального активу на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 6.22. Керівництво виробничого підприємства прийняло рішення про реалізацію право на промисловий зразок. Згідно з договором вартість реалізації нематеріального активу склала 60 000 грн, у т. ч. ПДВ 10 000 грн. Первісна вартість реалізованого нематеріального активу – 80 000 грн, сума зносу на момент продажу – 50 700 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з реалізації нематеріального активу на рахунках бухгалтерського обліку підприємства.

Завдання 6.23. Керівництво ПАТ "Промінь" прийняло рішення про реалізацію підприємству "Енерджі-груп" комп'ютерної програми на умовах 100-відсоткової передоплати. Згідно з договором вартість реалізації комп'ютерної програми склала 6 000 грн, у т. ч. ПДВ 1 000 грн. Первісна вартість комп'ютерної програми – 8 000 грн, сума зносу на момент продажу – 5 700 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з реалізації нематеріального активу на рахунках бухгалтерського обліку ПАТ "Промінь".

Завдання 6.24. Керівництво виробничого підприємства "Меркурій" прийняло рішення про реалізацію товарного знаку на умовах 100-відсоткової передоплати. Згідно з договором вартість реалізації товарного знаку склала 2 400 грн, у т. ч. ПДВ 400 грн. Первісна вартість торгового знаку – 3 000 грн, сума зносу на момент продажу – 2 000 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з реалізації нематеріального активу на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Меркурій".

Завдання 6.25. Під час проведення інвентаризації комісією було виявлено нестачу комп'ютерної програми для обліку персоналу, виключні права на яку обліковуються у складі нематеріальних активів. Первісна вартість програмного забезпечення – 3 000 грн, сума нарахованого зносу – 1 800 грн. Винна особа встановлена, збитки відшкодовані у повному обсязі.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції по списанню НМА, якщо відомо, що винна особа знайдена та компенсувала нестачу.

Тема 7. Облік запасів

Методичні рекомендації до виконання

ПСБУ 9 "Запаси" визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси розкриття її у фінансовій звітності.

Запаси – активи, які: утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат:

суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику за вирахуванням непрямих податків;

суми ввізного мита;

суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству;

транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транс-

портування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів).

Завдання 7.1. ПАТ "Холод" (платник податку на прибуток, платник ПДВ) для виготовлення холодильних установок придбало у підприємства "Сапфір" (платник податку на прибуток, платник ПДВ) 1 000 шт. металевих виробів за ціною 120 грн за одиницю, у т. ч. ПДВ. Доставка здійснена автотранспортною організацією. Витрати на доставку з урахування розвантажувально-навантажувальних робіт склали 600 грн, у т. ч. ПДВ. Оплата за металеві вироби та доставку перерахована с поточного рахунку.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції з придбання виробничих запасів.

Завдання 7.2. Підприємство "Універсал" (платник податку на прибуток, платник ПДВ) придбало у постачальника матеріали суму 120 000 грн у т. ч. ПДВ – 20 000 грн. Доставка матеріалів здійснена автотранспортною організацією. Вартість автопослуги з перевезення придбаних матеріалів становить 420 грн, у т. ч. ПДВ – 70 грн. Розвантажувально-навантажувальні роботи були виконані робітниками підприємства "Універсал", за що їм була нарахована заробітна плата у розмірі 600 грн, ЕСВ становить 132 грн.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Універсал" операції з придбання виробничих запасів.

Завдання 7.3. ПАТ "БУД-ІНВЕСТ" (платник податку на прибуток, платник ПДВ) придбав у постачальника на умовах передплати 500 шт металочерепиці за ціною 360 грн за одиницю, у т. ч. ПДВ. Доставка вантажу була здійснена автотранспортної організацією. Витрати на доставку з урахування розвантажувально-навантажувальних робіт склали 480 грн, у т. ч. ПДВ. Оплата за транспортні послуги проведена з поточного рахунку.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку ПАТ "БУД-ІНВЕСТ" операції з придбання виробничих запасів.

Завдання 7.4. Кафе "Полонез" (платник податку на прибуток і ПДВ) у травні 2015 р. придбало посуд : 100 шт. тарілок – по 8,50 грн і 60

чашок – по 10 грн, на загальну суму 1 450 грн, у т. ч. ПДВ – 241,67 грн. За його доставку сплачено 60 грн. У цьому ж місяці в користування зі складу видані 50 тарілок і 40 чашок.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції з придбання посуду, доставки та видачі зі складу.

Завдання 7.5. Підприємство "Венера" (платник податку на прибуток і ПДВ) придбало виробничі запаси кількістю 1 000 кг на суму 8 000 грн, окрім того, ПДВ – 1 600 грн у постачальника на умовах передплати.

Проте під час приймання запасів на складі покупця фактична кількість запасів становила 998 кг.

Комісією з приймання встановлено, що нестача 2 кг є:

варіант 1 – втратами в межах природного убутку;

варіант 2 – понаднормовими втратами.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції з придбання запасів та виявлення нестачі за двома варіантами.

Завдання 7.6. Підприємство "Пром-інвест" (платник податку на прибуток і ПДВ) реалізувало раніше придбані для виробництва готової продукції матеріали як зайві. Оплата за матеріали надійшла на поточний рахунок в сумі 4 200 грн, у т. ч. ПДВ 700 грн. Первісна вартість матеріалів становила 2 800 грн. Відпуск матеріалів зі складу здійснив комірник згідно з накладною на відпуск товарно-матеріальних цінностей

Необхідно відобразити операції з реалізації матеріалів на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Пром-інвест".

Завдання 7.7. Підприємство "Ліс" (платник податку на прибуток і ПДВ) виробляє пиломатеріали. За звітний період підприємство отримало зворотні відходи деревини, з яких частину планується продати підприємству "Будівник" для виробництва ДВП. Справедлива вартість відходів підготовлених до реалізації – 8 000 грн без ПДВ. Згідно з договором відходи реалізовано на сторону за 9 600 грн, у т. ч. ПДВ – 1 600 грн.

Іншу частину планується використати на опалення адміністративного приміщення, згідно з оцінкою можливого використання вартість відходів становить 300 грн. Відходи використано на опалення.

Необхідно відобразити господарські операції з реалізації відходів та їх використання на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Ліс".

Завдання 7.8. Керівництво підприємства "Промінь" прийняло рішення реалізувати, на умовах передплати, раніше придбані для виробництва готової продукції матеріали як зайві. Згідно з договором вартість реалізації матеріалів становить 48 000 грн, у т. ч. ПДВ. Первісна вартість матеріалів становила 32 000 грн.

Необхідно відобразити операції з реалізації матеріалів на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Промінь".

Завдання 7.9. Підприємство "Золото" (платник податку на прибуток і ПДВ) займається виробництвом, унаслідок якого утворюються відходи (металобрухт). Керівництво підприємства прийняло рішення про реалізацію металобрухту підприємству "Залізяка" на умовах передплати. Згідно з договором металобрухт реалізовано на сторону за ціною 3 600 грн, у т. ч. ПДВ – 600 грн. Справедлива вартість металобрухту – 2 000 грн без ПДВ.

Необхідно відобразити господарські операції з реалізації відходів на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Золото".

Завдання 7.10. На 1 січня 20__ р. міні-пекарня мала залишки: цукру в кількості 10 кг вартістю 17 грн за кг; борошна в кількості 15 кг вартістю 16 грн за кг; олії в кількості 8 л вартістю 24 грн за літр.

Надходження запасів протягом місяця:

- 9 січня придбано 15 кг цукру за ціною 14 грн за кг та борошна 15 кг за ціною 14 грн за кг.
- 18 січня придбано ще 10 кг цукру за ціною 16 грн за кг; борошна 8 кг за ціною 18 грн за кг та 12 л олії за ціною 23 грн за літр.
- 25 січня придбано борошна 12 кг за ціною 15 грн за кг та 7 л олії за ціною 25 грн за літр.

Протягом звітнього місяця на виробничі потреби було використано: 35 кг цукру, 44 кг борошна та 25 л олії.

Необхідно:

1. Розрахувати вартість використаних запасів за методом середньозваженої вартості на кінець розрахункового періоду, використовуючи табл. 28.

2. Розрахувати вартість використаних запасів за методом ФІФО на кінець розрахункового періоду, використовуючи табл. 29.

Оцінка вибуття запасів за методом середньозваженої вартості

№ п/п	Показник, група ТМЦ	Кількість	Ціна, грн	Вартість, грн
1	Залишок на початок місяця:			
	цукор			
	борошно			
	олія			
	Усього залишок			
2	Придбано у звітному місяці:			
	цукор (09.01)			
	цукор (18.01)			
	борошно (9.01)			
	борошно (18.01)			
	борошно (25.01)			
	олія (18.01)			
	олія (25.01)			
	Усього придбано			
3	Витрачено на виробництво у звітному місяці:			
	цукор			
	борошно			
	олія			
	Усього витрачено			
4	Залишок на початок місяця:			
	цукор			
	борошно			
	олія			
	Усього залишок			

Таблиця 29

Оцінка вибуття запасів за методом ФІФО

№ п/п	Показник, група ТМЦ	Кількість	Ціна, грн	Вартість, грн
1	2	3	4	5
1	Залишок на початок місяця:			
	цукор			
	борошно			
	олія			
	Усього залишок			

1	2	3	4	5
2	Придбано у звітному місяці:			
	цукор (09.01)			
	цукор (18.01)			
	борошно (9.01)			
	борошно (18.01)			
	борошно (25.01)			
	олія (18.01)			
	олія (25.01)			
	Усього придбано			
3	Витрачено на виробництво у звітному місяці:			
	цукор			
	цукор			
	цукор			
	борошно			
	борошно			
	борошно			
	борошно			
	олія			
	олія			
	олія			
	Усього витрачено			
	4	Залишок на початок місяця:		
цукор				
борошно				
олія				
Усього залишок				

Завдання 7.11. На підприємстві "Сталь" станом на 01.04.20__ р. матеріали А враховувалися в кількості 10 одиниць за вартістю 15 грн за одиницю. Протягом місяця надійшло ще 15 одиниць матеріалу Б за ціною 14 грн і 10 одиниць матеріалу В – по 12 грн. У квітні на потреби виробництва було використано 14 одиниць матеріалу, у тому числі матеріалу А і Б – по 5 одиниць і матеріалу В – 4 одиниці.

Необхідно: розрахувати вартість використаних запасів методом ідентифікованої собівартості на кінець розрахункового періоду, використовуючи табл. 30.

Оцінка вибуття запасів за методом ідентифікованої собівартості

№ п/п	Показник, група ТМЦ	Кількість	Ціна, грн	Вартість, грн
1	Залишок на початок місяця:			
	матеріал А			
	Усього залишок			
2	Придбано у звітному місяці:			
	матеріал Б			
	матеріал В			
	Усього придбано			
3	Витрачено на виробництво у звітному місяці:			
	матеріал А			
	матеріал Б			
	матеріал В			
	Усього витрачено			
4	Залишок на початок місяця:			
	матеріал А			
	матеріал Б			
	матеріал В			
	Усього залишок			

Завдання 7.12. На підприємстві "Ягідка" обліковуються товари на складі, за даними проведеної інвентаризації встановлено нестачу даних матеріалів в розмірі 400 грн, з яких 50 грн – втрати в межах норм природного убутку, а решта – понаднормові втрати.

Згодом винна матеріально відповідальна особа погасила вартість понаднормової нестачі в касу підприємства.

Необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку підприємства "Ягідка".

Тема 8. Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості

Методичні рекомендації до виконання

Для прийому, зберігання й витрат готівку коштів підприємство має касу. Ведення касових операцій регулюється Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637.

Для обліку наявності й руху грошових коштів у касі підприємства застосовується синтетичний рахунок (рахунок першого порядку) 30 – "Каса", що має такі субрахунки: 301 – "Каса в національній валюті" й 302 – "Каса в іноземній валюті".

Поточний рахунок – це рахунок підприємства, відкритий в установі банку для зберігання коштів і проведення операцій по безготівкових розрахунках підприємства. Безготівкові розрахунки ведуться підприємствами згідно "Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті", затвердженої постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22, і інших законодавчих документів.

Синтетичний облік операцій по рахунках у банках ведеться на рахунку першого порядку 31 "Рахунки в банках".

ПСБУ 10 "Дебіторська заборгованість" визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість підприємства.

Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату (абз. 4 п. 4 П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість").

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої є впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності (абз. 2 п. 4 П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість").

Сумнівний борг – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої є невпевненість її погашення боржником (абз. 7 п. 4 П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість").

Згідно з нормами Інструкції № 291 у Плані рахунків передбачено рахунок бухгалтерського обліку 38 "Резерв сумнівних боргів". За кредиту рахунка 38 відображається створення резерву в кореспонденції з рахунками обліку витрат, за дебету – списання сумнівної заборгованості в кореспонденції з рахунками обліку дебіторської заборгованості чи зменшення нарахованих резервів у кореспонденції з рахунком обліку доходів.

Завдання 8.1. Протягом дня на ТОВ "Еліта" здійснені наступні касові операції:

в касу з поточного рахунка отримана готівка на загальну суму 167 000 грн. З них для виплати заробітної плати працівникам

164 000 грн, на відрядження співробітника – 2 500 грн на господарські потреби 500 грн;

з каси М. А. Ликову видано аванс на відрядження в сумі 2 500 грн;

з каси І. П. Сирову видано на придбання канцтоварів 500 грн;

І. П. Сиров повернув у касу залишок невикористаного авансу в сумі 50 грн;

з каси виплачена заробітна плата працівникам підприємства згідно з розрахунково-платіжною відомістю № 152 у сумі 105 426 грн;

в касу надійшли кошти від покупців за раніше відвантажені товари у розмірі 60 000 грн.;

сума коштів, що перевищує встановлений ліміт каси внесена на поточний рахунок. Ліміт каси ТОВ "Еліта" становить 500 грн.

Необхідно відобразити рух грошових коштів у касі ТОВ "Еліта" за поточний день, скласти бухгалтерські проводки, вивести залишок готівки в касі на кінець дня.

Завдання 8.2. По поточному рахунку ПАТ "Трембіта" в АКБ "Приватбанк" 20.03.20__ р. були здійснені наступні операції:

з поточного рахунку ПАТ "Трембіта" зняті грошові кошти для виплати заробітної плати в сумі 164 000 грн;

не видана в установлений термін заробітна плата з каси повернута в банк на поточний рахунок в сумі 57 000 грн;

сплачено погашення короткострокового кредиту банку на суму 120 000 грн;

сплачено заборгованість постачальнику на суму 70 000 грн;

надійшли кошти в погашення дебіторської заборгованості покупців за раніше відвантажені товари в сумі 90 000 грн;

сплачено податок на додану вартість в бюджет суму 12 000 грн;

надійшли на поточний рахунок грошові кошти, як внесок до статутного капіталу учасників у розмірі 100 000 грн;

з поточного рахунку зняти грошові кошти на господарські потреби в сумі 1 050 грн.

Необхідно відобразити рух грошових коштів на поточному рахунку ТОВ "Еліта" за поточний день, скласти бухгалтерські проводки.

Завдання 8.3. З каси ТОВ "Електронасос – Сервіс" видано співробітнику в підзвіт грошові кошти для придбання канцелярських товарів

у сумі 250 грн. Підзвітна особа придбала канцелярські товари на 240 грн (у т.ч. ПДВ – 40 грн), а наступного дня склала авансовий звіт.

Залишок не витраченої підзвітної суми повернуто в касу підприємства.

Необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 8.4. Бухгалтерія ТОВ "Альбатрос" видало КБПК водію підприємства для розрахунку за миття легкового автомобіля. Вартість послуги з миття легкового автомобіля склала 240 грн, в т. ч. ПДВ. Того ж дня підзвітна особа склала авансовий звіт, додавши документи, а також повернула КБПК до бухгалтерії. За обслуговування корпоративного картрахунку в поточному місяці ТОВ "Альбатрос" нарахувало та сплатило банку 50 грн.

Необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 8.5. Працівник підприємства перебував у відрядженні з 16 по 19 лютого 20__ року в м. Львів, для укладання контракту на поставку устаткування. На витрати у відрядженні він отримав аванс у сумі 3 000 грн, у т. ч. добові з розрахунку 243,60 грн за добу.

Прибувши з відрядження працівник відзвітувався про виконану роботу і витрачені ним підзвітні кошти авансовим звітом від 21.02.20__ р., до якого додаються наступні документи (у всіх документах сума ПДВ виділена окремим рядком):

квитки на проїзд: Харків – Львів – 365 грн, Львів – Харків – 360 грн;
проживання в готелі за 2 доби – 1 500 грн.

Здійснена перевитрата видана з каси.

Необхідно: визначити суму добових; загальну суму витрат за даним відрядженням; різницю між сумою виданого авансу і сумою витрат; відобразити операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 8.6. ТОВ "Борисфен" з м. Запоріжжя направило заступника директора в Італію для укладання контракту на поставку устаткування. Перед відрядженням працівнику було видано аванс у сумі 3 000 євро. За час відрядження заступник директора поніс витрати на 3 500 євро. Після повернення він своєчасно відзвітував. Перевитрачену

суму працівнику повернули протягом 2-х днів після затвердження авансового звіту.

Курс НБУ на дату видачі авансу становив 28,00 грн/євро, на дату затвердження звіту – 30,00 грн/євро, а на дату виплати перевитрачених сум працівнику – 30,55 грн/євро (в завданні курси валют умовні).

Необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 8.7. Фірма "Азоввагон" (платник податку на прибуток і ПДВ) реалізувало готову продукцію покупцю на суму 54 000 грн, у т. ч. ПДВ – 9 000 грн. Фактична собівартість готової продукції складає 38 000 грн. Оплата за реалізовану продукцію поступила на поточний рахунок.

Необхідно визначити фінансовий результат та відобразити господарські операції з реалізації готової продукції на рахунках бухгалтерського обліку Фірма "Азоввагон".

Завдання 8.8. ТОВ "Дизайн" (платник податку на прибуток і ПДВ) уклало з ТОВ "Мілан" договір про реалізацію 500 жіночих костюмів загальною вартістю 486 000 грн (у т. ч. ПДВ – 81 000 грн). Фактична собівартість костюмів – 290 000 грн. За домовленістю сторін підприємство-продавець оплачує послуги автотранспортної організації з доставки продукції покупцю, а покупець відшкодовує ці витрати. Транспортні послуги сплачено з поточного рахунку підприємства ТОВ "Дизайн" в сумі 2 400 грн, в т. ч. ПДВ – 400 грн. Оплата за відвантажену продукцію та відшкодування витрат на її доставку надійшла від покупця на поточний рахунок підприємства ТОВ "Дизайн".

Необхідно визначити фінансовий результат та відобразити господарські операції з реалізації готової продукції на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ "Дизайн".

Завдання 8.9. ПАТ "Нікопольський завод феросплавів" (платник податку на прибуток і ПДВ) реалізувало готову продукцію покупцю на суму 120 000 грн, у т. ч. ПДВ – 20 000 грн. Фактична собівартість готової продукції складає 70 000 грн. На суму заборгованості від покупця отриманий простий вексель строком погашення 3 місяці. Після закінчення строку заборгованості вексель був погашений шляхом одержання грошових коштів на поточний рахунок у банку.

Необхідно визначити фінансовий результат та відобразити господарські операції з реалізації готової продукції на рахунках бухгалтерського обліку ПАТ "Нікопольський завод феросплавів".

Завдання 8.10. Агрохолдинг "Авангард" (платник податку на прибуток і ПДВ) реалізувало готову продукцію покупцю на суму 60 000 грн, у т. ч. ПДВ – 10 000 грн. Фактична собівартість готової продукції складає 33 540 грн. На суму заборгованості від покупця отриманий простий відсотковий вексель на рік за ставкою 20 % річних. Після закінчення строку заборгованості вексель та нараховані відсотки були сплачені векселедавцем.

Необхідно визначити фінансовий результат та відобразити господарські операції з реалізації готової продукції на рахунках бухгалтерського обліку Агрохолдинг "Авангард".

Завдання 8.11. ПАТ "Органік" (платник податку на прибуток і ПДВ), на умовах передплати, реалізувало готову продукцію покупцю на суму 60 000 грн, у т. ч. ПДВ – 10 000 грн. Фактична собівартість готової продукції складає 40 000 грн.

Необхідно визначити фінансовий результат та відобразити господарські операції з реалізації готової продукції на рахунках бухгалтерського обліку ПАТ "КРОН".

Завдання 8.12. ТОВ "Морозко" (платник податку на прибуток і ПДВ), на умовах передплати, реалізувало ПАТ "Оksamит" 100 холодильників загальною вартістю 102 000 грн (у т. ч. ПДВ – 170 000 грн). Фактична собівартість холодильників – 540 000 грн.

Необхідно визначити фінансовий результат та відобразити господарські операції з реалізації холодильників на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ "Морозко".

Завдання 8.13. ТОВ "Незабудка" (платник податку на прибуток і ПДВ) 08.03.20__ р. відвантажило ТОВ "Радість" 50 кухонних комбайнів загальною вартістю 120 000 грн (у т. ч. ПДВ – 20 000 грн). Загальна собівартість кухонних комбайнів – 65 000 грн.

ТОВ "Радість" повинно було оплатити за придбані товари не пізніше 15.03.20__ р., однак оплату не здійснило.

ТОВ "Незабудка" не проводило заходів зі стягнення заборгованості з боржника. 16.03.20__ р. спливає строк позовної давності за цією заборгованістю (3 роки). Покупець так і не погасив заборгованості.

На дату списання заборгованості резерв сумнівних боргів ТОВ "Незабудка" становив 90 000 грн.

Необхідно визначити відобразити господарські операції з на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ "Незабудка".

Завдання 8.14. ПП "Таксон" (платник податку на прибуток і ПДВ) 10.02.20__ р. відвантажило ТОВ "Олівія" 97 газових котлів загальною вартістю 582 000 грн (у т. ч. ПДВ – 97000 грн). Загальна собівартість газових котлів – 436 000 грн.

ТОВ "Олівія" повинно було здійснити оплату до 01.03.20__ р. включно, але цього не відбулося.

Заходи зі стягнення заборгованості з боржника ПП "Таксон" не проводило. Резерв сумнівних боргів не створювався.

02.03.20__ р. сплив строк позовної давності за цією заборгованістю (3 роки). Однак 11.09.20__ р. покупець цілком погасив заборгованість.

Необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку ПП "Таксон".

Завдання 8.15. ТОВ "Орнамент" (платник податку на прибуток і ПДВ) 18.10.20__ р. відвантажило ТОВ "Ретростиль" 1 000 декоративних кухонних наборів "Для свята" загальною вартістю 450 000 грн (у т. ч. ПДВ – 75000 грн). Загальна собівартість кухонних наборів – 266 000 грн.

ТОВ "Ретростиль", згідно з договором купівлі-продажу, зобов'язувалось оплатити вартість придбаних наборів до 15.12.20__ р. включно, однак оплату не здійснило. У зв'язку з цим ТОВ "Орнамент" надіслало боржнику претензію від 10.01.20__ р. про погашення заборгованості. Оскільки боржник не відреагував на претензію, ТОВ "Орнамент" звернулося до суду з позовом про стягнення заборгованості. 26.05.20__ р. суд виніс рішення про неможливість погашення заборгованості у зв'язку з відсутністю коштів у боржника. Стосовно такого боржника була розпочата процедура банкрутства.

ТОВ "Орнамент" створило резерв сумнівних боргів у розмірі 350 000 грн.

Необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ "Орнамент".

Завдання 8.16. ВАТ "Маріупольський термічний завод" (платник податку на прибуток і ПДВ) здійснив передплату спеціалізованого періодичного видання "Все про бухгалтерський облік", видавництву (платник податку на прибуток і ПДВ). Вартість спеціалізованого періодичного видання становить 4 040 грн за рік. Оплата буда здійснена 28.12.20__ р. з поточного рахунку. Примірник газети "Все про бухгалтерський облік" Нікопольський завод нержавіючих труб отримує 1-го числа кожного місяця починаючи з 01.01.20__ р.

Необхідно відобразити господарські операції з передплати спеціалізованого періодичного видання та отримання послуг за три місяці на рахунках бухгалтерського обліку ВАТ "Маріупольський термічний завод".

Примітка: На підставі пп. 197.1.25 ПКУ звільняються від обкладення ПДВ операції з постачання (передплати) періодичних видань друкованих засобів масової інформації та доставки таких періодичних видань друкованих засобів масової інформації на митній території України.

Завдання 8.17. ТОВ "Інтерпайп" (платник податку на прибуток і ПДВ) здійснило передплату спеціалізованого електронного видання, яке було оформлене як "Електронно-інформаційні послуги з питань ведення господарської діяльності підприємства" розповсюдженню електронного періодичного видання "Інтерактивна бухгалтерія" (платник податку на прибуток і ПДВ). Вартість електронного видання становить 3 600 грн за рік. Оплата буда здійснена 29.12.20__ р. з поточного рахунку. Електронно-інформаційні послуги ТОВ "Інтерпайп" отримує 1-го числа кожного місяця починаючи з 01.01.20__ р.

Необхідно відобразити господарські операції з передплати електронного видання та отримання послуг за три місяці на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ "Інтерпайп".

Примітка: Оскільки електронна періодика зазвичай оформлюється як інформаційна послуга, для неї рахунок 39 не підходить. Інформаційні послуги слід обліковувати як послугу.

Тема 9. Облік фінансових інвестицій

Методичні рекомендації до виконання

Методологічні положення бухгалтерського обліку фінансових інвестицій приватних підприємств регламентовано П(с)БО 12 "Фінансові інвестиції".

Фінансові інвестиції визначаються як господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів. В бухгалтерському обліку фінансовими інвестиціями визнаються вкладення у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, тощо. Фінансові інвестиції в обліку класифікуються за термінами інвестування на довго- (терміном більш ніж один рік) та короткострокові (терміном до 1 року).

Для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових фінансових інвестицій призначений однойменний рахунок 14, який має такі субрахунки: 141 "Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі"; 142 "Інші інвестиції пов'язаним сторонам"; 143 "Інвестиції непов'язаним сторонам".

Для узагальнення інформації про наявність та рух поточних фінансових інвестицій призначений однойменний синтетичний рахунок 35, який має наступні субрахунки 351 "Еквіваленти грошових коштів" та 352 "Інші поточні фінансові інвестиції".

За дебетом наведених рахунків відображається вартість надходження фінансових інвестицій, за кредитом – їх вибуття (списання) чи зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі.

Аналітичний облік за рахунками ведеться за видами фінансових вкладень та об'єктами інвестування. При цьому побудова аналітичного обліку повинна забезпечити можливість отримання інформації про фінансові вкладення в об'єкти як на території країни, так і за кордоном.

Завдання 9.1. Компанія з управління активами з метою подальшого продажу 20.03.2016 р. придбала 50 облігацій виробничого підприємства номіналом 1 000 грн з 18 % річних шляхом передачі товарів: балансова вартість – 48 000 грн, справедлива – 52 000 грн.

28.03.2016 р. компанія придбала цінні папери торговельного підприємства з метою отримання доходів від їх утримання:

– корпоративні права – 100 шт. номіналом 5 грн, ринковий курс 150 %. Частка придбаних інвестором корпоративних прав у загальному статутному фонді інвестованого підприємства становить 4,5 %;

– облігації – 100 шт. номінал – 1 000 грн, ринковий курс 80 %.

Відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку та визначте вартість довгострокових і поточних фінансових інвестицій фінансової компанії за результатами господарської діяльності.

Завдання 9.2. Інститут спільного інвестування 10.02.2016 р. придбав за гроші прості акції підприємства "Мотор Січ" в кількості 100 шт по 1,00 грн та прості акції підприємства "МетІнвест" в кількості 1 000 шт. по 2,00 грн. Послуги фінансового посередника становили 500 грн.

02.05.2016 р. реалізовано акції підприємства "Мотор Січ" за ціною 2,20 грн та акції підприємства "МетІнвест" за ціною 2,50 грн за одиницю.

Відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку корпоративного інституту спільного інвестування.

Завдання 9.3. Компанія "ДТек" придбала 1 000 000 акцій компанії "Kernel" за справедливою вартістю 5 000 000 грн (5 грн кожна) в обмін на власні акції, що становить 51 % акцій в обігу "Траст-Капітал". Для здійснення фінансової інвестиції керівництво компанії "ДТек" ухвалило рішення про додаткову емісію 500 000 акцій. Компанія "ДТек" обмінює свої акції на акції компанії "Kernel" у пропорції 1:1. Номінальна вартість випущених акцій компанії "ДТек" становить 5 грн.

Відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 9.4. 05.05.2015 р. компанія "АТБ-маркет" придбала облігації фірми, відносини з якою не передбачають наявності контролю, номінальною вартістю 1 000 000 грн із річною фіксованою ставкою 16 % з метою отримання доходу від їх утримання до погашення. Ціна придбання – 800 000 грн. Облігації були випущені з терміном погашення через 34 роки. Виплата відсотків здійснюється щорічно в кінці року.

Облігації, що утримуються підприємством до погашення, відображаються на дату балансу за амортизованою собівартістю.

Обчисліть амортизацію дисконту за інвестиціями в облігації протягом періоду їх утримання та відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 9.5. 06.06.2016 р. компанія "WOG" придбала облігації номінальною вартістю 100 000 грн із річною фіксованою ставкою 19 % з метою утримання до погашення. Ціна придбання – 110 000 грн. Облігації були випущені з терміном погашення через 2 роки. Виплата відсотків здійснюється щорічно в кінці року.

Обчисліть амортизацію премії за інвестиціями в облігації протягом періоду їх утримання та відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Тема 10. Облік власного капіталу

Методичні рекомендації до виконання

Методологічні положення бухгалтерського відображення власного капіталу підприємства визначено НПБО 1 "Фінансова звітність"

Для узагальнення інформації про стан і рух коштів різновидностей власного капіталу – статутного, пайового, у дооцінках, додаткового, резервного, вилученого, неоплаченого, а також нерозподілених прибутків (непокритих збитків) призначені наступні рахунки 4 класу Плану рахунків:

40 "Зареєстрований (пайовий) капітал", який має такі субрахунки: 401 "Статутний капітал", 402 "Пайовий капітал", 403 "Інший зареєстрований капітал" та 404 "Внески до незареєстрованого статутного капіталу";

41 "Капітал у дооцінках", який має такі субрахунки: 411 "Дооцінка (уцінка) основних засобів", 412 "Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів", 413 "Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів" та 414 "Інший капітал у дооцінках";

42 "Додатковий капітал", який має наступні субрахунки: 421 "Емісійний дохід", 422 "Інший вкладений капітал", 423 "Накопичені курсові різниці", 424 "Безоплатно одержані необоротні активи" та 425 "Інший додатковий капітал";

43 "Резервний капітал";

44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)", який має наступні субрахунки: 441 "Прибуток нерозподілений", 442 "Непокриті збитки", 443 "Прибуток, використаний у звітному періоді";

45 "Вилучений капітал", який має наступні субрахунки: 451 "Вилучені акції", 452 "Вилучені вклади й паї", 453 "Інший вилучений капітал";

46 "Неоплачений капітал".

Завдання 10.1. На початок звітного періоду власний капітал ПАТ "Запоріжсталь" складався із статутного капіталу, сформованого із 100 000 акцій номіналом 2 грн.

У звітному періоді підприємство здійснило додаткову емісію корпоративних прав у кількості 500 000 акцій без зміни номінальної вартості. За результатами публічного розміщення акцій було здійснено підписку на 300 000 акцій за ціною 2,5 та сплачено 80 % їх вартості. Послуги андеррайтера становили 2,5 % ринкової вартості розміщених акцій.

У звітному періоді один з учасників ПАТ "Запоріжсталь" вийшов зі складу акціонерів шляхом продажу 50 000 акцій підприємству за ціною 2,2 грн за акцію.

Також у звітному періоді компанія здійснила дооцінку основних засобів на суму 550 000 грн та отримала на безоплатній основі необоротний актив справедливою вартістю 180 000 грн.

Фінансовий результат компанії у звітному періоді становив 550 000 грн, 5 % якого було спрямовано на формування резервного капіталу.

Визначте структуру власного капіталу ПАТ "Запоріжсталь" станом на кінець звітного періоду.

Завдання 10.2. На початок звітного періоду структура власного капіталу агрохолдингу мала такий вигляд (табл. 31).

Таблиця 31

**Структура власного капіталу підприємства
на початок звітного періоду**

Елемент власного капіталу	Сума, грн
1	2
Зареєстрований (пайовий) капітал	750 000
Капітал у дооцінках	69 000

1	2
Додатковий капітал	30 750
Резервний капітал	750
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(41 250)
Неоплачений капітал	–
Вилучений капітал	–
Усього:	809 250

Протягом звітнього періоду підприємство здійснило такі господарські операції:

один із акціонерів, частка якого становила 10 % статутного фонду, вийшов зі складу учасників агрохолдингу;

отримано позитивний фінансовий результат у розмірі 150 500 грн;

здійснено відрахування до резервного фонду в розмірі 7 % чистого прибутку;

виплачено дивіденди учасникам у розмірі 55 000 грн;

проведено додаткову емісію привілейованих акцій 150 000 номіналом 5 грн із фіксованою доходністю 25 %. Користуючись правом пріоритетного викупу акцій, чинні акціонери викупили 145 000 акцій холдингу за ціною 6 грн за акцію та повністю погасили їх вартість. Залишок випущених акцій було реалізовано шляхом публічного розміщення корпоративних прав. Ринковий курс акцій становив 110 %, у звітньому періоді було сплачено 90 % вартості акцій. Послуги андерайтера становили 2 % ринкової вартості розміщених акцій.

Визначте структуру власного капіталу виробничого холдингу станом на кінець звітнього періоду та проаналізуйте наслідки його реструктуризації для підприємства.

Завдання 10.3. Власний капітал виробничої компанії складався із статутного фонду у розмірі 1 000 000 грн. На засіданні зборів акціонерів ухвалено рішення про збільшення статутного фонду публічного акціонерного товариства шляхом емісії та публічного розміщення 1 000 000 акцій номіналом 5,5 грн. За результатами розміщення акцій була здійснена підписка на весь обсяг емісії, ринковий курс акцій становив 155 %. Структура власності придбаних акцій додаткової емісії така:

1. Акціонер Іванов І. І. викупив 300 000 акцій в обмін на 500 000 облігацій, ринкова вартість яких становила 800 000 грн.

2. Акціонер Петров П. П. викупила 250 000 акцій та на момент реєстрації збільшення статутного фонду ПАТ оплатила грошовими коштами 50 % їх вартості.

3. Акціонер Сидоров С. С. викупив 250 000 акцій шляхом зарахування заборгованості за облігаціями у розмірі 380 000 грн, залишок непогашеної заборгованості за акціями учасник погасив грошима.

4. Акціонер Невдачин М. М. викупив 200 000 акцій шляхом зарахування заборгованості підприємства перед учасником за дивідендами у розмірі 150 000 грн у рахунок погашення вартості викуплених акцій додаткової емісії. Залишок заборгованості учасник планує погасити за рахунок нарахованих у майбутніх звітних періодах дивідендів.

Відобразіть наведені господарські операції в обліку. Визначте структуру власного капіталу підприємства на кінець звітного періоду.

Завдання 10.4. (продовження завдання 10.2). У звітному періоді виробнича компанія здійснила такі фінансові операції:

один з акціонерів, частка у статутному фонді якого становила 150 000 грн, вийшов зі складу учасників ПАТ шляхом продажу акцій підприємству за номіналом. 80 % викуплених акцій було реалізовано за номіналом, інші 50 % акцій – анульовано;

одним із акціонерів на безоплатній основі передано підприємству виробниче устаткування, ринкова вартість якого становила 450 000 грн (рішення про збільшення уставного фонду не ухвалювалось);

інший учасник передав як внесок у статутний фонд складське приміщення ринковою вартістю 2,2 млн грн. Ринковий курс акцій на момент передачі необоротного активу становив 100 %;

отримано чистий прибуток у розмірі 550 000 грн;

здійснено відрахування до резервного фонду у розмірі 10 % чистого прибутку;

ухвалено рішення про виплату дивідендів учасникам у розмірі 55 000 грн;

нерозподілений прибуток звітного періоду спрямовано на збільшення статутного фонду підприємства;

унаслідок зростання цін на нерухомість було здійснено дооцінку основних засобів підприємства на суму 300 000 грн.

Відобразіть наведені господарські операції в обліку. Визначте структуру власного капіталу підприємства на кінець звітного періоду.

Завдання 10.5. З метою підвищення корпоративної відповідальності працівників виробничої компанії її керівництвом ухвалено рішення про залучення персоналу до складу акціонерів шляхом передачі корпоративних прав суб'єкта господарювання у власність працівників у рахунок погашення заборгованості із заробітної плати. Для даних цілей було здійснено додаткову емісію акцій у кількості 1 000 000 одиниць номіналом 0,5 грн та їх приватне розміщення серед працівників компанії за номінальною вартістю.

За результатами господарської діяльності корпорації у звітному періоді було отримано прибуток на суму 500 000 грн, частину якого у розмірі 50 000 грн було вирішено спрямувати на виплату дивідендів акціонерам компанії.

Відобразіть господарські операції в обліку за умов:

- 1) виплати дивідендів у грошовій формі;
- 2) виплату дивідендів корпоративними правами, раніше викупленими в учасників (таке нарахування жодним чином не змінює пропорцій (часток) участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді компанії, та в результаті збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів).

Тема 11. Облік зобов'язань

Методичні рекомендації до виконання

До зобов'язань підприємства належить цільове фінансування, позики, векселі видані, облігації, зобов'язання з оренди, податкові зобов'язання, зобов'язання перед постачальниками та підрядчиками, перед бюджетом, зі страхування тощо.

Методологічні положення бухгалтерського обліку зобов'язань підприємства регламентовано П(с)БО 11 "Зобов'язання".

Для цілей обліку зобов'язання підприємства за термінами погашення класифікуються на довго- та короткострокові.

Для обліку зобов'язань підприємства призначено наступну систему рахунків:

48 "Цільове фінансування і цільові надходження", який має наступні субрахунки: 481 "Кошти, вивільнені від оподаткування", 482 "Кошти з бюджету та державних цільових фондів", 483 "Благодійна допомога" та 484 "Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень";

50 "Довгострокові позики", який має наступні субрахунки: 501 "Довгострокові кредити банків у національній валюті", 502 "Довгострокові кредити банків в іноземній валюті", 503 "Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті", 504 "Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті", 505 "Інші довгострокові позики в національній валюті" та 506 "Інші довгострокові позики в іноземній валюті";

51 "Довгострокові векселі видані", який має наступні субрахунки: 511 "Довгострокові векселі, видані в національній валюті" та 512 "Довгострокові векселі, видані в іноземній валюті";

52 "Довгострокові зобов'язання за облігаціями", який має наступні субрахунки: 521 "Зобов'язання за облігаціями", 522 "Премія за випущеними облігаціями", 523 "Дисконт за випущеними облігаціями";

53 "Довгострокові зобов'язання з оренди", який має наступні субрахунки: 531 "Зобов'язання з фінансової оренди" та 532 "Зобов'язання з оренди цілісних майнових комплексів";

54 "Відстрочені податкові зобов'язання";

55 "Інші довгострокові зобов'язання";

60 "Короткострокові позики", який має наступні субрахунки: 601 "Короткострокові кредити банків у національній валюті", 602 "Короткострокові кредити банків в іноземній валюті", 603 "Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті", 604 "Відстрочені короткострокові кредити банків в іноземній валюті", 605 "Прострочені позики в національній валюті" та 606 "Прострочені позики в іноземній валюті";

61 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями", який має такі субрахунки як 611 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті" та 612 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в іноземній валюті";

62 "Короткострокові векселі видані", який має наступні субрахунки: 621 "Короткострокові векселі, видані в національній валюті" та 622 "Короткострокові векселі, видані в іноземній валюті";

63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками", який має наступні субрахунки: 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками", 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками" та 633 "Розрахунки з учасниками ПФГ";

64 "Розрахунки за податками й платежами", який має такі субрахунки: 641 "Розрахунки за податками", 642 "Розрахунки за обов'язковими платежами", 643 "Податкові зобов'язання" та 644 "Податковий кредит";

65 "Розрахунки за страхуванням", який має такі субрахунки: 651 "За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування", 652 "За соціальним страхуванням", 654 "За індивідуальним страхуванням" та 655 "За страхуванням майна";

66 "Розрахунки за виплатами працівникам", який має наступні субрахунки: 661 "Розрахунки за заробітною платою", 662 "Розрахунки з депонентами" та 663 "Розрахунки за іншими виплатами";

67 "Розрахунки з учасниками", який має такі субрахунки: 671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами" та 672 "Розрахунки за іншими виплатами";

68 "Розрахунки за іншими операціями", має такі субрахунки: 681 "Розрахунки за авансами одержаними", 682 "Внутрішні розрахунки", 683 "Внутрішньогосподарські розрахунки", 684 "Розрахунки за нарахованими відсотками" та 685 "Розрахунки з іншими кредиторами".

Завдання 11.1. У грудні 2016 р. на поточний рахунок виробничого підприємства були зараховані кошти за банківським кредитом на суму 5 000 000 грн терміном на 2 роки під 32 % річних із рівномірним погашенням основного боргу та щорічним нарахуванням і сплатою відсотків за кредитом. Відсотки нараховуються на залишок основного боргу. Основний борг та відсотки за ним були погашені позичальником своєчасно.

Обчисліть суми погашення основного боргу та відсотків за кредитом, відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку виробничого підприємства.

Завдання 11.2. 02.01.2016 р. будівельна компанія "Interpipe" придбала у виробника будівельних матеріалів ТОВ "Ерідон" товари на загальну суму 660 000 грн.

01.02.2016 р. ТОВ "Ерідон" погодилось прийняти від компанії "Interpipe" простий вексель на суму 660 000 грн під 48 % річних з терміном погашення 31.05.2016 р. Заборгованість за векселем була погашена своєчасно.

Відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку будівельної компанії "Interpipe".

Завдання 11.3. Торгівельне підприємство, платник ПДВ, 20.06.2016 р. придбало товар загальною вартістю 180 000 грн з ПДВ на умовах 2/10, п/30 (за рахунком надається знижка в розмірі 2 % від

вартості товару, якщо оплату за рахунком буде здійснено протягом 10 днів).

Відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку за умов:

а) заборгованість погашена 30.06.2016 р.;

б) заборгованість погашена 30.07.2016 р.

Завдання 11.4. 01.07.2016 р. підприємство одержало аванс на суму 120 000 грн від покупця під поставку товарів. Фактично поставка товарів була здійснена в серпні 2016 р. на суму 60 000 грн, залишок авансу – 60 000 грн – повернено 03.09.2016 р.

Відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 11.5. 01.08.2016 р. виробниче підприємство випустило 10 000 відсоткових облігацій номіналом 1 000 грн кожна з терміном погашення через 2 роки під 18 % річних за ринковою ставкою 18 %. У цьому випадку ринкова ставка дорівнює відсотковій ставці облігації, а тому реалізаційна ціна облігації дорівнює її номінальній вартості.

Відобразіть наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Тема 12. Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу

Методичні рекомендації до виконання

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється під час затвердження Державного бюджету України.

Працівники установи, що застраховані на випадок тимчасової втрати працездатності в Фонді соціального страхування мають право на грошову компенсацію за дні тимчасової непрацездатності у зв'язку з хворобою. Виплати за листками непрацездатності оплачуються за перші

5 днів непрацездатності – за рахунок підприємства, а за інші дні, починаючи з шостого, – за рахунок фонду соціального страхування.

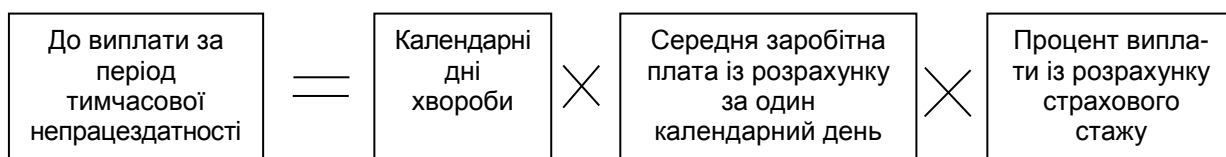

Рис. 1 Формула розрахунку нарахування виплати за листком тимчасової непрацездатності

Розмір виплат за листком непрацездатності залежить від страхового стажу працівника: роки – 50 %; від 3 до 5 років – 60 %; від 5 до 8 років – 70 %; більше 8 років – 100 %.

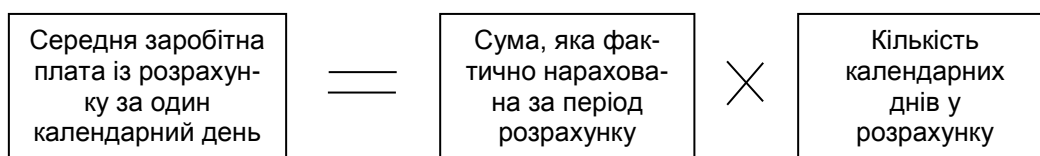

Рис. 2 Формула розрахунку середньої заробітної плати за один календарний день

З розрахункового періоду (12 календарних місяців) вилучаються календарні дні, не відпрацьовані з поважних причин: тимчасова непрацездатність, відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустка по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та шестирічного віку за медичним висновком, відпустка без збереження заробітної плати [15].

Працівники мають право на щорічну відпустку. Нарахування виплат за час щорічної відпустки, додаткових відпусток у зв'язку з навчанням, творчої відпустки, додаткової відпустки працівникам, які мають дітей, або компенсації за невикористані відпустки, тривалість яких розраховується в календарних днях провадиться шляхом ділення сумарного заробітку за останні перед наданням відпустки 12 місяців або за менший фактично відпрацьований період на відповідну кількість календарних днів року чи меншого відпрацьованого періоду (за винятком святкових і неробочих днів встановлених законодавством). Одержаний результат перемножується на число календарних днів відпустки.

Святкові та неробочі дні, які припадають на період відпустки, у розрахунок тривалості відпустки не включаються і не оплачуються [16].

Завдання 12.1. Головному бухгалтеру нарахована заробітна плата за лютий 20__ р. у розмірі 10 000 грн. Згідно з колективним договором, на підприємстві встановлені строки виплати заробітної плати 20 та 5 числа.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку нарахування заробітної плати за першу половину місяця (авансу) та за другу половину місяця, з обов'язковим відображенням нарахування та перерахування обов'язкових внесків та утримань, згідно з чинним законодавством.

Завдання 12.2. Оператору фрезерувального станка Костученко О. О. за відпрацьований робочий час нараховано 4 356 грн. За виконання плану токарю виплачується премія в розмірі 10 % заробітку, за кожний відсоток перевиконання – премія в розмірі 2 % заробітку. Планові показники діяльності були виконані О. О. Костученко на 103 %. Зарплата була своєчасно виплачена з каси підприємства.

Необхідно визначити суму нарахованої заробітної плати, нарахування та перерахування обов'язкових внесків та утримань, згідно з чинним законодавством та відобразити здійснені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 12.3. Прибиральниці нарахована заробітна плата за березень 20__р. 1 800 грн. Згідно з колективним договором, на підприємстві встановлені строки виплати заробітної плати 15 та 1 числа. Є заява на застосування податкової пільги.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку нарахування заробітної плати за першу половину місяця (авансу) та за другу половину місяця, з обов'язковим відображенням нарахування та перерахування обов'язкових внесків та утримань, згідно з чинним законодавством.

Завдання 12.4. Оператору фрезерувального станка нарахована заробітна плата за лютий у сумі 5 300 грн. Крім утримань відповідно до законодавства з нього стягується: за допущений брак у роботі – 280 грн та за виконавчим листом (аліменти на одну дитину) у розмірі 25 % від заробітної плати. Заробітна плата підприємстві "УТЕК" виплачується за платіжними банківськими картками працівників.

Необхідно розрахувати утримання відповідно до чинного законодавства, визначити суму заробітної плати до виплати оператору фрезерувального станка, а також відобразити здійснені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 12.5. Менеджер відділу збуту хворів із 17.02.2016 р. по 26.02.2016 р. За розрахунковий період (лютий 2015 р. – січень 2016 р.) йому нарахована 36 000 грн зарплата згідно з окладом. Страховий стаж працівника – 5 років 9 місяців (відсоток оплати лікарняного – 70 %). Невідпрацьованих із поважних причин днів у розрахунковому періоді не було.

Необхідно визначити суму лікарняних за рахунок коштів роботодавця, суму лікарняних за рахунок коштів Фонду соціального страхування та відобразити операції по їх нарахуванню та сплаті в обліку.

Завдання 12.6. Працівник хворів з 5.12.20__ р. по 20.12.20__ р. його страхових стаж складає 6 років, у розрахунковому періоді (грудень 20__ р. – листопад 20__ р.) невідпрацьованого з поважних причин часу не було та працівнику нараховували лише посадовий оклад у розмірі 2 500 грн.

Необхідно: нарахувати заробітну плату робітнику за відпрацьовані дні у грудні (п'ятиденна робоча неділя, оклад 2500 грн.), розрахувати суму лікарняних; розрахувати суми утримань згідно з чинним законодавством; всі операції відобразити на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 12.7. Головний інженер відпрацював свій робочий рік повністю. З 4.01.2016 р. він бере 10 календарних днів щорічної основної відпустки. В розрахунковому періоді (січень 2015 р. – грудень 2016 р.) йому нараховували тільки посадовий оклад 3 000 грн.

Необхідно розрахувати суму відпускних та суму нарахованої заробітної плати за відпрацьовані дні у січні (п'ятиденна робоча неділя, оклад 3 000 грн) суму утримань згідно з чинним законодавством та відобразити всі операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 12.8. Бухгалтер відпрацював свій робочий рік повністю. З 20.12.2015 р. він бере 10 календарних днів щорічної основної відпустки. В розрахунковому періоді (грудень 20__ р. – листопад 20__ р.) йому нараховували тільки посадовий оклад 3 100 грн.

Необхідно розрахувати суму відпускних, та суму нарахованої заробітної плати за відпрацьовані дні у січні (п'ятиденна робоча неділя, оклад 3 100 грн), суму утримань згідно з чинним законодавством та відобразити всі операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Тема 13. Облік витрат діяльності підприємства

Методичні рекомендації до виконання

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності визначає П(С)БУ16 [12].

Виробнича собівартість продукції (ВСП) складається з прямих витрат (ПВ), змінних загальновиробничих (ОПР змін) та постійних розподілених загальновиробничих витрат (ОПРпост(расп)), та розраховується за формулою:

$$\text{ВСП} = \text{НЗПнач} + \text{ПВ} + \text{ОПРпост(расп)} + \text{ОПР змін} - \text{НЗПкон}, \quad (13.1)$$

пп (с/с РП) складається з виробничої собівартості продукції (с/сГП), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат (ОПР) та наднормативних виробничих витрат (ВВ) та розраховується за формулою:

$$\text{РП} = \text{ГПнач} + \text{с/сГП} + \text{ОПРпост (нерасп)} + \text{ВВсверхнорм} - \text{ГПкон} \quad (13.2)$$

Завдання 13.1. На підставі наведених даних у табл. 32. необхідно вказати, до якої групи належать наведені витрати підприємства.

Таблиця 32

Структура витрат підприємства

№ п/п	Витрати	Витрати на продукцію	Витрати періоду
1	2	3	4
1	Знос основних засобів виробничого призначення		
2	Витрати на сировину та матеріали для виробництва продукції		
3	Витрати на оренду адміністративного приміщення		

1	2	3	4
4	Витрати підприємства на послуги зв'язку		
5	Витрати підприємства загальнопромислового призначення на комунальні послуги		
6	Витрати на заробітну плату та відрахування у фонди соціального страхування таким категоріям працівників: робітникам виробництва; директору; бухгалтеру; прибиральниці цеху; торговим агентам.		
7	Витрати на оренду адміністративного приміщення		
8	Витрати на рекламу		

Завдання 13.2. На підставі визначення собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) і виробничої собівартості в П(С)БО 16, необхідно у табл. 33, відобразити, які витрати до них потрапляють та на яких рахунках відображаються:

Таблиця 33

Виробнича собівартість та собівартість реалізації

Виробнича собівартість продукції (послуг) за П(С)БО 16	Собівартість реалізації продукції (послуг) за П(С)БО 16
–	–
–	–
–	–
–	–
–	–
–	–
–	–
Такі витрати акумулюють на рахунку	Такі витрати списують на рахунок

Завдання 13.3. На підставі даних про діяльність підприємства за січень 20__р., наведених у табл. 34, необхідно розрахувати виробничу собівартість продукції та визначити витрати, які до неї не відносять.

Дані про діяльність підприємства за січень 20__ р.

Показники	Сума, грн
Залишок незавершеного виробництва на 01.01.20__ р.	6 000
Прямі матеріальні витрати	22 000
Прямі витрати на оплату праці	21 000
Змінні загальноувиробничі витрати	16 000
Постійні загальноувиробничі витрати:	
розподілені	3000
нерозподілені	2000
Знос виробничого обладнання	1000
Оренда адміністративного приміщення	5000
Витрати на оплату праці директора	7000
Залишок незавершеного виробництва на 31.01.20__	4 000

Завдання 13.4. На підставі даних про діяльність підприємства за січень 20__р., наведених у табл. 35, необхідно розрахувати виробничу собівартість готової продукції та собівартість реалізованої продукції та визначити витрати, які відносять на витрати періоду.

Дані про діяльність підприємства за січень 20__ р.

Показники	Сума, грн
Залишок готової продукції на 01.01.20__ р.	14 000
Залишок незавершеного виробництва на 01.01.20__ р.	10 000
Прямі матеріальні витрати	32 000
Прямі витрати на оплату праці	42 000
Змінні загальноувиробничі та постійні розподілені загальноувиробничі витрати	38 000
Нерозподілені постійні загальноувиробничі витрати	20000
Залишок незавершеного виробництва на 31.01.20__ р.	18 000
Залишок готової продукції на 31.01.20__ р.	40 000

Завдання 13.5. У наведеній табл. 36 потрібно розрахувати невідомі показники.

Дані про витрати підприємства

Показники	Варіант 1	Варіант 2
	Сума, грн	Сума, грн
1	2	3
Залишок готової продукції на 01.01.20__ р.	14 000	12 000
Залишок незавершеного виробництва на 01.01.20__ р.	10 000	?
Прямі матеріальні витрати	32 000	27 000
Прямі витрати на оплату праці	42 000	33 000

1	2	3
Змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати	?	25 000
Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати	20000	15 000
Залишок незавершеного виробництва на 31.01.20__ р.	18 000	17 000
Залишок готової продукції на 31.01.20__ р.	40 000	?
Виробнича собівартість готової продукції	104 000	74 000
Собівартість реалізованої продукції	?	78 000
Адміністративні витрати	8 000	7 000
Витрати на збут	5 000	5 000

Завдання 13.6. Обчислити собівартість готової продукції, реалізованої продукції та визначити фінансовий результат від операційної діяльності на основі даних про доходи та витрати, наведені в табл. 37, якщо відомо, що 70 % постійних загальновиробничих витрат розподіляється на виробництво.

Таблиця 37

Дані про діяльність підприємства

№ п/п	Стаття витрат чи доходів	Сума, грн
1	Придбання сировини протягом періоду	600 000
2	Витрати на транспортування сировини	18 800
3	Витрати на страхування сировини при транспортуванні	1 200
4	Змінні загальновиробничі витрати	35 000
5	Постійні загальновиробничі витрати	10 000
	– розподілені	?
	– нерозподілені	?
6	Додаткові матеріали для виробництва	34 000
7	Заробітна плата робітникам виробництва	450 000
8	Відрахування ЄСВ (__%)	?
9	Витрати на збут	55 000
10	Витрати на рекламу	15 200
11	Адміністративні витрати	97000
12	Витрати на сплату податку на прибуток	170 000
13	Чистий дохід від продажу	2 000 000
Дані про запаси:		
Рахунок	На початок періоду	На кінець періоду
Сировина	30 000	20 000
Незавершене виробництво	15 000	25 000
Готова продукція	500 000	400 000

Завдання 13.7. Підприємство "Світ" займається виробництвом грейфера канатного. На виробництві виявлено технічно неминучий остаточний брак. Виробнича собівартість виявленого браку (з урахуванням загальновиробничих витрат) становить 610 грн. Бракована продукція оприбуткована як відходи (металобрухт) за справедливою вартістю 80 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з виявлення технічно неминучого остаточного браку на рахунках бухгалтерського обліку підприємства.

Завдання 13.8. На виробництві промислового підприємства, що займається виготовленням лебідок монтажних виявлено технічно неминучий виправний брак. Для виправлення браку підприємство витратило виробничих запасів за суму 300 грн, заробітна плата працівників зайнятих виправленням браку становить 400 грн, нарахування ЄСВ на заробітну плату – 88 грн. Також сума загальновиробничих витрат, розподілених на вартість виправлення браку, – 350 грн.

Необхідно відобразити господарські операції з виявлення та виправлення технічно неминучого виправного браку на рахунках бухгалтерського обліку підприємства.

Примітка:

*1. В обліку вартість виявленого браку окремо не відображають. Адже брак виправний. А за такого браку на **рахунку 24** відображається тільки вартість його виправлень.*

*2 Як ми зазначали, розподілена частина загальновиробничих витрат включається до складу собівартості виправлень браку. Тобто, по суті, ця частина мала б відображатися записом **Дт 24 Кт 91**. Однак Інструкцією № 291 за описом **рахунків 24 і 91** такий бухгалтерський запис не передбачено. Тому, як правило, ця частина відображається записом **Дт 23 Кт 91**.*

Завдання 13.9. На виробництві підприємства "Сталь" виявлено:

– непередбачений остаточний брак, виробнича собівартість якого становить 700 грн, у т. ч. понаднормовий технічно неминучий брак – 500 грн (окрім того, податковий кредит стосовно цих витрат – 30 грн);

– брак допущено з вини працівника, виробнича собівартість якого становить 200 грн (окрім того, податковий кредит за такими витратами – 10 грн).

Необхідно відобразити господарські операції з виявлення та списання браку на рахунках бухгалтерського обліку підприємства.

Тема 14. Облік доходів та фінансових результатів

Методичні рекомендації до виконання

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи і фінансові результати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності регламентуються: НПБО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", ПБО 15 "Дохід" та ПБО 16 "Витрати".

Найбільш важливими принципами, яких повинні дотримуватись підприємства, для обліку доходів та витрат є: нарахування та відповідності доходів та витрат.

Для накопичення інформації про доходи та витрати підприємства Планом рахунків передбачені окремі класи рахунків.

Клас 7 "Доходи і результати діяльності" – призначений для узагальнення інформації про доходи і результати діяльності підприємства. Рахунки з номера з 70 по 78 – це рахунки доходів. Рахунок 79 призначений для узагальнення інформації про результати діяльності підприємства. Рахунки цього класу є пасивними (крім рахунку 79 "Фінансові результати" та субрахунку 704 "Вирахування з доходу").

Згідно з Інструкцією до застосування Плану рахунків всі підприємства зобов'язані вести рахунки цього класу.

Завдання 14.1. Автосалон реалізує автомобілі Volkswagen за ціною 320 000 грн у роздріб із ПДВ. Собівартість автомобіля – 280 000 грн. У разі придбання партії з п'яти автомобілів, покупцю надається знижка в розмірі 15 % від продажної вартості товарів. Розрахунки здійснюються в безготівковій формі.

Відобразіть в обліку дохід і надану покупцю торговельну знижку.

Завдання 14.2. Автосалон реалізує автомобілі Volkswagen за ціною 320 000 грн у роздріб із ПДВ. Собівартість автомобіля – 280 000 грн. За умовами договору, у разі придбання покупцем партії автомобілів, що перевищує п'ять одиниць, надається знижка на таких умовах: 15 % від продажної вартості за умови оплати грошима протягом 5 днів від дати виставлення рахунку.

Покупець придбав 10 автомобілів на вказаних умовах, товар отримав у повному обсязі. Розрахунок за автомобілі проведено таким чином:

за два автомобілі були отримані кошти на 3-й день із дати відвантаження, тобто в період дії знижки;

за інші автомобілі було сплачено після закінчення періоду дії знижки.

Відобразіть в обліку дохід і надану покупцю торговельну знижку.

Завдання 14.3. Аудиторська компанія 01.10.2016 р. уклала договір із клієнтом на проведення щорічного аудиту на суму 26 000 грн без ПДВ із терміном виконання робіт до 31.03.2016 р. Згідно з затвердженим планом робіт передбачається, що на виконання цього договору працівники аудиторської фірми витратять 50 людино-днів. Оплата здійснюється після підписання акта виконаних робіт.

Станом на 31.12.2016 р. працівники аудиторської фірми витратили 20 людино-днів на виконання робіт за цим договором. Собівартість виконаних робіт становила 16 500 грн. Виходячи із середніх витрат, що зазнає фірма на заробітну плату аудитора за 1 робочий день, оплата праці аудиторів, задіяних у виконанні даних послуг, становила 4 000 грн.

Відобразіть в обліку дохід компанії від надання аудиторських та інформаційно-консультаційних послуг станом на кінець 2016 р.

Завдання 14.4. 01.09.2016 р. університет отримав на поточний рахунок у банку оплату від студента за навчання протягом одного навчального р. у розмірі 12 500 грн. Відобразіть в обліку дохід університету від надання освітніх послуг станом на кінець 2016 р.

Завдання 14.5. Компанія WOG уклала товарообмінний контракт з фірмою "Консалтинг-Аудит". За умовами контракту підприємство WOG передає бензин, балансова вартість якого 100 000 грн (справедлива вартість – 115 000 грн), та отримує послуги із впровадження системи управлінського обліку на підприємстві, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо.

Відобразіть в обліку господарські операції компанії WOG з бартерним контрактом, якщо перша подія – відвантаження бензину.

Тема 15. Фінансова звітність

Методичні рекомендації до виконання

Методологічні засади складання фінансової звітності приватних підприємств регламентовано НП(с)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", яке визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

Бухгалтерська (фінансова) звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Фінансова звітність складається з:

балансу (звіту про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал; звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід;

звіту про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;

звіту про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;

приміток до фінансової звітності – сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності.

Завдання 15.1. Звіт про фінансовий стан виробничої компанії станом на 31.12 поточного року має такий вигляд (табл. 38).

Таблиця 38

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12 поточного року

Стаття	Код рядка	За звітний період, тис. грн
1	2	3
Актив		
Основні засоби	1010	1 836
Запаси	1100	545
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	530

1	2	3
Гроші та їх еквіваленти	1165	50
Баланс	1300	2 961
Пасив		
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 439
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	212
Довгострокові кредити банків	1510	450
Короткострокові кредити банків	1600	400
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615	360
Баланс	1900	2 961

Фінансові менеджери планують діяльність компанії на 1 квартал наступного року з метою визначення потреби в додаткових фінансових ресурсах для забезпечення виробничої діяльності, яку планується покрити за рахунок банківського кредиту.

Прогнозні параметри господарської діяльності виробничого підприємства на 1 квартал наступного року такі:

очікувані обсяги продажів: січень – 600 тис. грн із ПДВ; лютий – 600 тис. грн із ПДВ; березень – 1 000 тис. грн із ПДВ;

схема інкасації дебіторської заборгованості: 20 % в момент відвантаження продукції, 70 % – через 30 днів; 10 % – через 60 днів;

закупівля сировини планується в міру виникнення потреби з урахуванням складських залишків, а її вартість становить 40 % ціни реалізації без ПДВ;

оплата вартості сировини розглядається за схемою 100 % через 30 днів;

фонд оплати праці виробничого персоналу становить: у січні – 150 тис. грн, у лютому – 200 тис. грн, у березні – 160 тис. грн;

адміністративні витрати заплановані на рівні 110 тис. грн щомісяця;

витрати на збут заплановані на рівні 23 тис. грн щомісяця;

загальновиробничі витрати заплановані на рівні 25 тис. грн щомісяця.

Складіть Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 1 квартал наступного року, Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 1 квартал наступного року та Баланс (Звіт про фінансовий стан) станом на кінець 1 кварталу наступного р. та визначте потребу у додаткових фінансових ресурсах, беручи до уваги мінімальний залишок на поточному рахунку на рівні 50 000 грн.

Рекомендована література

Основна

1. Бухгалтерский учет : учеб. пособ. / под. общей ред. канд. экон. наук, доцента П. С. Тютюнника. – Харьков : Изд. ХНЭУ, 2013. – 428 с.
2. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики : у 2 т. / за ред. А. М. Коваленко. – Дніпропетровськ : ВКК "Баланс-Клуб", 2010. – Т.1. – 656 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / за заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2009. – 912 с.
4. Вещунова Н. Л. Основы бухгалтерского учета : учебное пособие / Н. Л. Вещунова, Н. В. Неелова. – 6-е изд. – Ростов-на-Дону : ФЕНИКС, 2009. – 112 с.
5. Жадько К. С. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. С. Жадько, В. В. Семенюта, Л. Ш. Олійник ; Дніпропетровська державна фінансова академія. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 112 с.
6. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік : основи теорії та практики : підручник / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко. – 2-ге вид., перер. і доп. – Київ : Знання, 2009. – 422 с.
7. Косміна Р. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік : навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / Р. М. Косміна ; за ред. Ю. Д. Чацкіс. – Київ : Вища школа, 2008. – 255 с.
8. Писаревська Т. А. Інформаційні системи обліку та аудиту [Текст] : навчальний посібник / Т. А. Писаревська. – Київ : КНЕУ, 2004. – 369 с.
9. План счетов бухгалтерского учета активов, капитала, обязательств и хозяйственных операций предприятий и организаций // Все о бухгалтерском учете. – 2015. – № 79. – С. 2–9.
10. Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку [Текст] : навчальний посібник / Л. О. Терещенко. – Київ : КНЕУ, 2005. – 187 с.
11. Шквір В. Д. Інформаційні системи і технології в обліку [Текст] : практикум / В. Д. Шквір, А. Г. Загородній, О. С. Височан. – Київ : Знання, 2006. – 429 с.

Додаткова

12. Білуха Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку / Ф. Ф. Білуха. – Житомир : ЖІТІ, 2011. – 692 с.

13. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник для студентів вузів / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ЖІТІ, 2013. – 640 с.

14. Бухгалтерський облік у споживчій кооперації : навч. посіб. для студ. спец. "Облік і аудит" вищ. навч. закладів / В. О. Озеран, П. О. Куцик, М. Волошина та ін. – Укоопспілка ; Львівська комерційна академія / за ред. В. О. Озеран. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2008. – 660 с.

15. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. І. Васюта, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська ; за ред. В. Б. Загожая. – Київ : МАУП, 2011. – 176 с.

16. Грабова Н. Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях / Н. Н. Грабова, В. Н. Добровский. – Киев : А.С.К., 2011. – 624 с.

17. Завгородний В. П. Бухгалтерский учет в Украине : учеб. пособ. для студентов / В. П. Завгородний. – 5-е изд., доп. и перераб. – Київ : Издательство А.С.К., 2013. – 847 с.

18. Кужельний М. В. Організація обліку : підручник / М. В. Кужельний, С. О. Левицька. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

19. Кузнецова С. А. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. / С. А. Кузнецова ; Таврійський державний агротехнологічний ун-т. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2008. – 230 с.

20. Лень В. С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : навч. посіб. / В. С. Лень, В. В. Гливенко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. – 608 с.

21. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік : підручник для студ. ВНЗ спеціальності 6.050100 "Облік і аудит" / В. Ф. Максимова. – Одеса : ОНЕУ, 2012. – 670 с.

22. Маляревский Ю. Д. Финансовый учет : учебно-методическое пособие для самостоятельного изучения дисциплины / Ю. Д. Маляревский, П. С. Тютюнник. – Харьков : Издательский дом "ИНЖЭК", 2013. – 288 с.

23. Мякота В. Собівартість продукції: від випуску до реалізації / В. Мякота. – Харків : Фактор, 2012. – 264 с.

24. Облікова політика : навч. посіб. / В. М. Савченко, О. В. Пальчук, Л. В. Саловська та ін. ; за ред. Г. М. Давидова. – Київ : Знання, 2010. – 479 с.
25. Онищенко Т. Альбом бухгалтерських проводок / Т. Онищенко, В. Мякота. – 8-ме вид., перероб. і допов. – Харків : Фактор, 2011. – 304 с.
26. Пальчук О. В. Маркетинг і бухгалтерський облік маркетингової діяльності : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / О. В. Пальчук, В. М. Савченко, Н. М. Тошина ; Кіровоградський ін-т регіонального управління та економіки. – Кіровоград : Поліум, 2008. – 228 с.
27. Рассулова Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Н. В. Рассулова, І. О. Лукашова, Е. С. Гейер та ін. ; Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. М. И. Туган-Барановського. – Донецьк : [ДонНУЕТ], 2008. – 193 с.
28. Рогозян Л. Є. Ревізія і контроль : навч. посіб. / Л. Є. Рогозян, В. В. Вахлакова. – Алчевськ : ДонДТУ, 2008. – 209 с.
29. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. Б. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.
30. Серикова Т. Н. Бухгалтерский учет : учебное пособие для самостоятельного изучения дисциплины / Т. Н. Серикова, В. Д. Поникаров. – Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2013. – 168 с.
31. Сук Л. К. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2008. – 507 с.
32. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підручник / Н. М. Ткаченко. – 5-те вид., допов. і перероб. – Київ : А.С.К., 2013. – 784 с.
33. Тютюнник П. С. Фінансова звітність : навч. посіб. / П. С. Тютюнник, Ю. Д. Малярєвський. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2012. – 256 с.

Інформаційні ресурси

34. Бухгалтерський форум "Бухгалтерський облік". Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.buhoblik.org.ua/uchet.html>.
35. Видавничо-консалтинговий клуб "Баланс". – Режим доступу : <http://balance.ua>.
36. Журнал "Аудитор". – Режим доступу : http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/316?view=material.
37. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торговельної палати. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/988_007.

38. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

39. Інтерактивна бухгалтерія. Бухгалтерський сервіс. – Режим доступу : <http://www.interbuh.com.ua>.

40. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України 28 березня 2013 року № 433. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536.

41. Облік виплат з тимчасової непрацездатності. Консалтингова компанія "Дінай". Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.dinai.com/consultations/53>.

42. Облік та нарахування заробітної плати на підприємстві. Офіційний сайт аудиторської компанії "Юнітс Консалтинг Лтд.". – Режим доступу : http://accounting-ukraine.kiev.ua/poslugi/oblik_narahuvannya_zarobitnoyi_plati_zarplati.htm#priklad_zarobitnoi_plati_rozrahunok.

43. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, затверджені наказом Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

44. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. № 514–VI. V // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50–51. – Ст. 381.

45. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

46. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2464-VI Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 2–3. – ст. 11. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/page5>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей із навчальної дисципліни "Бухгалтерський облік" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи бухгалтерського обліку					
Тема 1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і методи					
Визначати об'єкти бухгалтерського обліку та встановлювати методи їх відображення в облікових регістрах	Сутність поняття бухгалтерського обліку, його мета та функції	Знання предмету бухгалтерського обліку; класифікації об'єктів бухгалтерського обліку; параметрів методів бухгалтерського обліку	Ідентифікувати об'єкти бухгалтерського обліку на підприємстві та визначати методи їх бухгалтерського обліку	Ефективно визначати порядок бухгалтерського обліку господарських засобів підприємства	Відповідальність за точну ідентифікацію об'єктів бухгалтерського та достовірний їх облік
Тема 2. Бухгалтерський баланс					
Знати структуру бухгалтерського балансу та технологію його складання	Зміст статей бухгалтерського балансу, типи господарських операцій	Знання структури господарських засобів підприємства та джерел їх утворення; розуміння порядку угруповання господарських засобів та джерел їх фінансування	Визначати на основі бухгалтерського балансу структуру господарських засобів та джерел їх фінансування. Відобразити зміни в бухгалтерському балансі внаслідок здійснення підприємством господарських операцій	Презентувати структуру господарських засобів та джерела їх фінансування залежно від здійснених підприємством господарських операцій	Самостійно аналізувати фінансово-господарський стан підприємства на основі даних бухгалтерського балансу. Відобразити в балансі результати господарської діяльності підприємства

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Рахунки бухгалтерського обліку та подвійний запис					
Знати структуру та економічний зміст плану рахунків бухгалтерського балансу	Побудову, типи та призначення бухгалтерських рахунків	Знання методу подвійного запису, структури плану рахунків бухгалтерського обліку	Відобразити господарські операції підприємства на рахунках бухгалтерського обліку	Застосовувати план рахунків процесі бухгалтерського обліку господарських засобів підприємства	Самостійно визначити рахунки в процесі обліку наявності та руху господарських засобів підприємства
Тема 4. Оцінка та калькуляція					
Знати структуру об'єктів бухгалтерського обліку, види їх вартості, а також способи оцінки їх вартості	Сутність оцінки і калькуляції, види вартості об'єктів бухгалтерського обліку	Знання характеристики видів вартості об'єктів бухгалтерського обліку та порядку їх застосування для оцінки господарських засобів підприємства	Здійснювати оцінку та калькулювання вартості господарських засобів підприємства	Ефективно визначити вартість різноманітних об'єктів бухгалтерського обліку	Відповідальність за об'єктивність оцінки господарських засобів підприємства для цілей бухгалтерського обліку
Тема 5. Документація та інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку					
Знати порядок документообігу на підприємстві в процесі бухгалтерського обліку його господарських засобів	Параметри документів, сутність інвентаризації, поняття та види облікових регістрів	Знання типології документів та розуміння вимог до їх складання, переліку облікових регістрів та порядку їх ведення, порядку проведення інвентаризації господарських засобів підприємства	Проводити первинне спостереження та документування наявності та руху господарських засобів підприємства; проводити інвентаризацію об'єктів бухгалтерського обліку	Тракувати інформацію первинної документації, презентувати порядок документообігу на підприємстві, ефективно аналізувати достовірність бухгалтерської інформації	Відповідальність за точність бухгалтерської документації, ефективність документообігу та об'єктивність інформації щодо стану господарських засобів підприємства в облікових регістрах
Змістовний модуль 2. Бухгалтерський облік активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємства					
Тема 6. Облік необоротних активів					
Визначити необоротні активи підприємства та відобразити їх наявність і рух на рахунках бухгалтерського обліку	Сутність та види необоротних активів підприємства, порядок їх оцінки; джерела надходження та порядок виходу на підприємстві	Знання порядку визнання та оцінки вартості необоротних активів; методології синтетичного та неаналітичного обліку наявності та руху окремих видів необоротних активів підприємства	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку наявність та рух складових необоротних активів підприємства	Формувати в бухгалтерському обліку об'єктивну інформацію про стан необоротних активів підприємства	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про стан необоротних активів підприємства під час складання його фінансової звітності

Продовження додатка А
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Облік запасів					
Визначати запаси підприємства та відобразити їх наявність і рух на рахунках бухгалтерського обліку	Класифікацію та порядок визнання запасів підприємства; джерела надходження запасів на підприємство та порядок їх обліку	Знання видів оцінки запасів підприємства та порядку їх застосування для цілей бухгалтерського обліку запасів	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку наявність та рух запасів підприємства	Ефективно формувати в бухгалтерському обліку інформацію про стан запасів підприємства	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про стан наявних запасів підприємства під час складання його фінансової звітності
Тема 8. Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості					
Визначати грошові кошти та дебіторську заборгованість підприємства та відобразити їх наявність і рух на рахунках бухгалтерського обліку	Загальну характеристику грошових розрахунків підприємства з покупцями та замовниками	Знання порядку готівкових та безготівкових розрахунків підприємства з контрагентами та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку наявність та рух грошових коштів та дебіторської заборгованості	Ефективно формувати в бухгалтерському обліку інформацію про обсяг грошових коштів та дебіторської заборгованості підприємства	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про наявність грошових коштів та обсяг дебіторської заборгованості підприємства під час складання його фінансової звітності
Тема 9. Облік фінансових інвестицій					
Визначати та оцінювати фінансові інвестиції підприємства та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку	Загальну характеристику фінансових інвестицій	Знання порядку відображення на рахунках бухгалтерського обліку фінансових інвестицій	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку фінансові інвестиції	Ефективно формувати в бухгалтерському обліку інформацію про обсяг фінансових інвестицій підприємства	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про фінансові інвестиції підприємства під час складання його фінансової звітності
Тема 10. Облік власного капіталу					
Визначати власний капітал підприємства та відобразити його зміну на рахунках бухгалтерського обліку	Сутність та джерела формування власного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм власності	Знання порядку формування власного капіталу підприємства, процедуру бухгалтерського обліку господарських операцій підприємства із зміни власного капіталу	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку власний капітал підприємства	Ефективно формувати в бухгалтерському обліку інформацію про стан власного капіталу підприємства	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про наявність власного капіталу підприємства під час складання його фінансової звітності

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 11. Облік зобов'язань					
Визначати зобов'язання підприємства та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку	Сутність, порядок формування та види зобов'язань підприємства, загальний порядок їх бухгалтерського обліку	Знання порядку бухгалтерського обліку зобов'язань підприємства за джерелами їх походження та строками погашення	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку зобов'язання підприємства	Ефективно формувати в бухгалтерському обліку інформацію про обсяг зобов'язань підприємства	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про обсяг зобов'язань підприємства при складанні його фінансової звітності
Тема 12. Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу					
Визначати фонд оплати праці підприємства та відобразити витрати з оплати праці на рахунках бухгалтерського обліку	Показники та системи оплати праці, порядок нарахування та обліку заробітної плати і нарахувань на неї, форми оплати праці	Знання порядку розрахунку розміру заробітної плати, утримань та нарахувань на неї; порядку розрахунків з оплати праці на підприємстві	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку витрати підприємства з оплати праці	Ефективно формувати в бухгалтерському обліку інформацію про витрати підприємства з оплати праці	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про фонд оплати праці підприємства при складанні його фінансової звітності
Тема 13. Облік витрат діяльності підприємства					
Визначати витрати підприємства та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку	Загальну характеристику витрат підприємства	Знання порядку обліку витрат діяльності підприємства.	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку витрати підприємства.	Ефективно формувати в бухгалтерському обліку інформацію про витрати підприємства.	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про витрати підприємства, у фінансової звітності
Тема 14. Облік доходів та фінансових результатів					
Визначати дохід та фінансові результати діяльності підприємства та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку	Загальну характеристику витрат підприємства	Знання порядку визнання доходів, витрат підприємства та його фінансових результатів діяльності	Здійснювати оцінку та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку доходи та фінансових результатів.	Ефективно формувати в бухгалтерському обліку інформацію про доходи та фінансові результати діяльності підприємства	Самостійно узагальнювати бухгалтерські дані про доходи та фінансові результати підприємства при складанні його фінансової звітності
Тема 15. Фінансова звітність					
Знати зміст та структуру форм фінансової звітності підприємства	Зміст і структура фінансової звітності підприємства	Знання порядку складання фінансової звітності підприємства	Здійснювати аналіз фінансової звітності підприємства	Тракувати бухгалтерську інформацію, яку містить фінансова звітність	Самостійно складати фінансову звітність підприємства

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи бухгалтерського обліку	6
Тема 1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і методи	6
Тема 2. Бухгалтерський баланс.....	9
Тема 3. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис.....	14
Тема 4. Оцінювання та калькуляція	28
Тема 5. Документація та інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку.....	31
Змістовий модуль 2. Бухгалтерський облік активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємства	33
Тема 6. Облік необоротних активів	33
Тема 7. Облік запасів	43
Тема 8. Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості.....	49
Тема 9. Облік фінансових інвестицій	57
Тема 10. Облік власного капіталу.....	59
Тема 11. Облік зобов'язань.....	63
Тема 12. Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу	66
Тема 13. Облік витрат діяльності підприємства	70
Тема 14. Облік доходів та фінансових результатів	75
Тема 15. Фінансова звітність.....	77
Рекомендована література.....	79
Додатки.....	83

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК"**

**для студентів напрямів підготовки
6.030501 "Економічна теорія",
6.030502 "Економічна кібернетика",
6.030503 "Міжнародна економіка",
6.030504 "Економіка підприємств",
6.030505 "Управління персоналом та економіка праці",
6.030506 "Прикладна статистика"
та 6.030508 "Фінанси і кредит"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Тютлікова** Вікторія Валеріївна
Кудіна Ольга Миколаївна
Махота Алла Валентинівна
Литвиненко Аліна Олександрівна

Відповідальний за видання *А. А. Пилипенко*

Редактор *О. Г. Лященко*

Коректор *В. О. Бутенко*

План 2016 р. Поз. № 306 ЕВ. Обсяг 88 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*